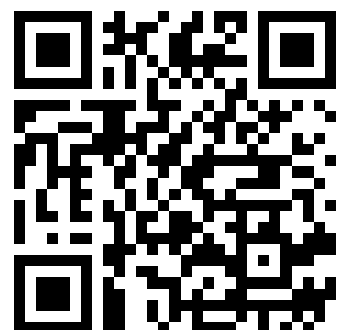

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

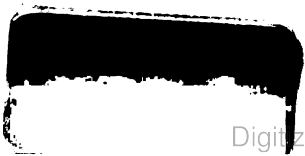
Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1890-1891

m

273

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

GELEIDENDE BRIEF.

N° 1.

Krachtens machtiging der Koningin-Weduwe, Regentes, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge, ter voldoening aan art. 44, 2de lid, van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*, hiernevens met de daarbij behorende nota's van toelichting in afschrift te doen toekomen de navolgende contracten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel of daarmee gelijk te stellen stukken:

1°. de verklaring dd. 5 Februari 1890 en de akte van bevestiging van den 7den van die maand, gepasseerd naar aanleiding van het optreden van een nieuwen bestuurder in de Atjehsche onderhoorigheid *Malaboeh*;

2°. de verklaringen betreffende de formeele erkenning van Nederlands souvereiniteit, afgelegd door de inlandsche bestuurders van *Tandjoeng Kassan*, *Rokan Ampat Kotta* en *Siantar*, dd. 23 Februari, 15 Maart en 16 September 1888;

3°. de akten van verband en van bevestiging en de suppletoire akte van verband dd. 6 October 1888 en 15 Maart 1890, afgelegd door en uitgereikt aan den nieuwen sultan van *Assahan*;

4°. de verklaringen op verschillende tijdstippen afgelegd door inlandsche bestuurders in de residentie *Oostkust van Sumatra*, betreffende de uitoefening van het havenbeheer en de havenpolitie, en de bescherming van telegraafverbindingen;

5°. de akten van verband en van bevestiging dd. 30 September 1889, gewisseld bij de installatie van den nieuwen radja van *Sintang*;

6°. de akten van verband en van bevestiging dd. 26 Februari 1890, gepasseerd bij het optreden van een nieuwen bestuurder in het met *Tajan* vereenigde landschap *Meliouw*;

7°. de akten van verband en van bevestiging dd. 14 December 1889, gewisseld naar aanleiding van de plaats gehad hebbende bestuursverwisseling in *Boeloengan*;

8°. het nieuwe contract met *Pasir* dd. 3 December 1889;

9°. het nieuwe contract met *Binoewang* dd. 2 October 1888, en de akte van gelijken datum waarbij de tegenwoordige bestuurder van dat landschap in zijne waardigheid is bevestigd;

10°. de nieuwe overeenkomst met *Towaëli* dd. 26 Juni 1888, en de akte van gelijken datum tot bevestiging van den tegenwoordigen bestuurder van dat landschap;

11°. de suppletoire regelingen, op verschillende tijdstippen met inlandsche bestuurders in den Oost-Indischen Archipel aangegaan, ten behoeve van de bescherming van telegraafverbindingen;

12°. de suppletoire regelingen, op verschillende tijdstippen met inlandsche bestuurders in den Oost-Indischen Archipel aangegaan, tot tegengang van den in- en uitvoer van oorlogsbehoeften.

De Minister van Koloniën,
MACKAY.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

MALABOEH.

VERKLARING EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N°. 2.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende Toekoe TJIHK MANTSOER LELA PERKASA, kedjoeroean van het landschap Malaboeh en onderhoorigheden, beloof plechtig het navolgende:

1°. Ik verklaar dat het landschap Malaboeh en onderhoorigheden behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië, en dat ik mitsdien Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettig opperheer erken, ten teeken waarvan door mij en mijne onderdanen, hetzij te land, hetzij ter zee, geen andere vlag zal worden gevoerd dan de Nederlandsche.

2°. Ik zal mijn land met rechtvaardigheid besturen, de rust en vrede zoowel binnenslands als met mijne naburen handhaven, en het welzijn van mijn volk naar mijn vermogen bevorderen door bescherming van handel, nijverheid, landbouw en scheepvaart.

3°. Ik zal den handel in slaven, zoomede menschenroof en zeeroof, met alle macht tegengaan.

4°. Ik zal mij in geenerlei staatkundige aanrakingen stellen met vreemde mogendheden, zullende de vijanden van Nederland ook mijne vijanden, de vrienden van Nederland ook mijne vrienden zijn.

5°. De in mijn gebied bestaande belastingen zullen door mij noch verhoogd, noch verlaagd worden, noch zullen nieuwe worden ingevoerd, dan in overleg met den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in Atjeh.

6°. Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft het recht om de inkomsten van mijn gebied, voortspruitende uit de inning der inkomende en uitgaande rechten, tegen eene nader te bepalen billijke schadeloosstelling van mij over te nemen.

7°. Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft het recht, om in mijn gebied de pachten in te voeren van opium en andere middelen en daarvan de inkomsten te trekken.

8°. Even als door mijnen voorganger zal door mij aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden uitgekeerd het aandeel in de inkomsten van mijn gebied, dat volgens aloud gebruik aan de vroegere Atjehsche vorsten toekwam.

De wijze, waarop die belasting zal worden gefind, zal nader worden vastgesteld.

9°. Wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement het noodig acht in mijn gebied één of meer etablissementen te maken of militaire versterkingen op te richten, zal ik het daartoe benodigde terrein kosteloos afstaan, zullende echter de mogelijk daarbinnen gelegen particuliere eigendommen door het Gouvernement tegen schadeloosstelling worden overgenomen.

10°. Alle personen, zonder onderscheid van landaard, wonende binnen de grenzen der gouvernements-etablissementen, worden door mij erkend als gouvernements-

onderdanen, en als zoodanig te staan onder het direct gezag van de vertegenwoordigers van het Gouvernement.

Het Gouvernement is ook bevoegd alle personen in mijn gebied, niet behoorende tot de inheemsche (Atjehsche) bevolking, onder zijn rechtstreeksch gezag te brengen.

11°. Atjehers, die misdadig zijn of die overtredingen begaan tegenover het Gouvernement, of die worden beschuldigd gezamenlijk met gouvernements-onderdanen een misdrijf gepleegd te hebben, staan deswege terecht voor de gouvernements-rechtbanken.

De straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven, overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen mijn gebied of daarbuiten, gepleegd door mijne onderdanen, zullen mede worden berecht door de gouvernements-rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

In zulke gevallen zal door mij of mijnentwege in die rechtbanken zitting worden genomen, ten einde de rechters zoo noodig voor te lichten.

12°. Mutilerende straffen worden in mijn gebied niet meer toegepast.

13°. Misdadigers, die een toevlucht zoeken in mijn gebied, zullen door mij worden uitgeleverd aan 's Gouvernements vertegenwoordigers.

14°. Personen, die, hetzij om staatkundige hetzij om andere redenen, uit mijn gebied moeten verwijderd worden, zullen door mij worden uitgeleverd aan 's Gouvernements vertegenwoordigers.

15°. Europeanen en andere oostersche of westersche vreemdelingen zullen in mijn gebied geene vergunning tot vestiging ontvangen, dan na overleg met 's Gouvernements vertegenwoordigers.

Ook zullen aan hen geene gronden worden geschonken, verkocht, verhuurd of in erfpacht als anderszins uitgegeven of concessiën tot mijnontginning verleend, dan na verkregen toestemming van 's Gouvernements vertegenwoordiger in Atjeh, zullende bij het verleenen van zoodanige concessiën of uitgiffen van gronden steeds worden te rade gegaan met de algemeene belangen van Nederlandsch-Indië. Handelaren zullen echter in de havens van mijn gebied worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden, zonder overleg met 's Gouvernements vertegenwoordigers, zoolang zij de orde en rust niet verstoren.

Bovendien zal ook mijnontginning van wege de Regeering of uitgifte harerzijds van eene concessie tot mijnontginning, in elk voorkomend geval het onderwerp van eene bijzondere schikking met mij uitmaken.

16°. Wanneer schepen of vaartuigen langs de kust of in de rivieren in mijn gebied in nood vervallen, zullen door mij of mijnentwege aan de opvarenden alle hulp en bijstand worden verleend, hunne goederen worden opgeborgen en gevrijwaard tegen roof of diefstal.

Wanneer schepen of vaartuigen of wel daarvan afkomstige goederen in mijn gebied mochten stranden of komen aandrijven, zonder dat daarop rechthebbenden bekend zijn, zullen door mij of mijnentwege de noodige maatregelen

tegen roof of diefstal worden genomen en kennis worden gegeven aan den naastbij zijnden gouvernements-ambtenaar, ten einde die vaartuigen of goederen aan daarop recit-hebbenden terug te geven tegen betaling van een door 's Gouvernements vertegenwoordigers in overleg met mij vast te stellen billijke schadeloosstelling voor bewaking, opberging als anderszins.

17° Zoodra mogelijk zal door mij met de hoofden en oudsten in mijn gebied worden beraadslaagd, wie mij wegens overlijden als anderszins zal behooren op te volgen.

Die opvolger zal echter niet als radja mogen optreden, dan na aflegging van den eed van trouw aan Zijne Majesteit den Koning en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zoomede van stipte naleving der artikelen van deze verklaring.

De aanwijzing van mijn opvolger zal echter beschouwd worden als geenerlei gevolg te hebben, zoolang zij niet zal zijn bekrachtigd door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Bij verschil van gevoelen tusschen mij en de hoofden en oudsten in mijn gebied, zal de zaak der opvolging door mij worden onderworpen aan de beslissing van het Gouvernement, waaraan ik mij onvoorwaardelijk zal onderwerpen.

18°. Omtrent punten, die zullen blijken nog nadere regeling te behoeven, zal ik mij verstaan met de vertegenwoordigers van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Voorts verklaar ik Toekoe MANTSOER LELA PERKASA, besturend hoofd te Malaboeh, onder eede, mij te zullen houden aan de bepalingen, vervat in deze verklaring.

Aldus gedaan te Kotta Radja, den 5den Februari 1890 of den 15den der maand Djemadilachir van het Mohammedaansche jaar 1307.

De Gouverneur van Atjeh en onderhoorigheden,

(w. g.) VAN TEYN.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) O. v. D. WIJCK.

AKTE VAN ERKENNING EN BEVESTIGING.

Nademaal Toekoe TJIHK MANTSOER PERKASA op den 5den Februari 1890 zich heeft onderworpen aan het Nederlandsch gezag, de souvereiniteit van Nederland heeft erkend, en de aan deze akte gehechte schriftelijke verklaring heeft bezegeld, doch niet onderteekend, dewijl hij de schrijfkunst niet verstaat, zoo wordt voornoemde Toekoe TJIHK MANTSOER van Malaboeh door mij, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, plechtiglijk erkend en bevestigd in zijne waardigheid van kedjoeroean van het landschap Malatoeh; zullende hij, zoolang de in bovenbedoelde verklaring aangegane verbintenis door hem wordt nageleefd, in die waardigheid door het Gouvernement worden gehandhaafd.

Ten blijke waarvan hem deze akte van erkenning en bevestiging, zoomede een exemplaar van de bovenbedoelde door hem afgelegde verklaring zal worden uitgereikt.

Aldus opgemaakt te Kotta Radja, den 7den Februari 1890.

De Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden,

(w. g.) VAN TEYN.

Deze verklaring en de daaraan gehechte akte van erkenning en bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op den 5den Juni 1890.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië

(w. g.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

MALABOEH.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 3.

Malaboeh behoort tot de landschappen op de westkust van het gouvernement Atjeh en onderhoorigheden. Het erkende reeds in 1874 Nederlands souvereiniteit door het afleggen eener verklaring van onderwerping, en in 1877 kwam er eene gouvernements-vestiging tot stand. Na het overlijden van het toenmalig hoofd (kedjoeroean) van Malaboeh, Toekoe TJIHIQ TOEWA, in 1879, ontstond in Malaboeh groote verdeeldheid. Nadat de oudste zoon van het genoemde hoofd, de ons zeer vijandig gezinde Toekoe KEDJOEROEAN MOEDA, door een zijner volgelingen in 1882 was vermoord, werd de waardigheid van radja opgedragen aan een zoon van een overleden broeder van kedjoeroean MOEDA. De nieuwe titularis was een der weinige hoofden van de bestuursfamilie die aan het Nederlandsch gezag trouw was gebleven. Later werd hem een in onderwerping gekomen broeder van kedjoeroean MOEDA als tweede hoofd toegevoegd.

Hoewel na deze regeling de rust in Malaboeh niet ernstig meer werd verstoord, kwam er toch weinig verbetering in den politieken toestand aldaar, en bleef het verloop

van den handel aanhouden ten gevolge van de groote onveiligheid die er heerschte.

In 1889 overleed de in 1882 opgetreden radja en daarop is als zijn vervanger opgetreden de zoon van den meer-genoemden kedjoeroean MOEDA, genaamd Toekoe MANTSOER, die krachtens zijne geboorte de meeste rechten op den opengevallen bestuurszetel kon doen gelden, doch wiens verheffing in 1882 door de destijds heerschende toestanden werd belet.

Van zijn optreden worden gunstige verwachtingen gekoesterd voor het herstel van orde en rust in Malaboeh. Toen Toekoe MANTSOER, na het overlijden van den vorigen bestuurder, liet blijken van zijne gezindheid om zich aan het Nederlandsch gezag te onderwerpen, bestond er dus alle aanleiding om die onderwerping te aanvaarden.

De bij zijne installatie gepasseerde akten zijn gelijk-luidend aan die welke in den laatsten tijd bij het optreden van nieuwe hoofden in de Atjehsche onderhoorigheden zijn gewisseld.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TANDJOENG KASSAN.

VERKLARING.

N°. 4.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende radja DJINTAN ALI, met de grooten, verklaar dat het gebied van Tandjoeng Kassan een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelyk staat onder de heerschappij van Nederland;

dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als Hoogst Deszels vertegenwoordiger.

Verder verklaar ik, dat ik steeds bereid zal zijn omtrent alle zaken mijn landschap betreffende in overleg te treden met het Gouvernement of deszels vertegenwoordigers.

Aldus gedaan, bezegeld en beëdigd te Tandjoeng Kassan, den 23sten Februari 1888.

Stempel en handmerken van radja DJINTAN ALI en zijne rijksgrooten.

In tegenwoordigheid van mij,
De controleur van Batoe-Bahra,
(w.g.) KROESEN. (1)

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluidend afschrift,
*De Secretaris-Generaal bij het
Ministerie van Koloniën,*
H. VAN DER WIJCK.

(1) Van deze verklaring is aanteekening gehouden bij het Indisch besluit van 27 Juni 1888 n°. 5, waarbij radja DJINTAN ALI tevens als hoofd van het landschap Tandjoeng Kassan is erkend.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SIANTAR.

VERKLARING.

Nº. 5.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende SANG NAHOEALOE, radja van Siantar, met de grooten, verklaar dat het gebied van Siantar een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelyk staat onder de heerschappij van Nederland;

dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Exellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als Hoogst Deszelfs vertegenwoordiger.

Verder verklaar ik, dat ik steeds bereid zal zijn omtrent alle zaken mijn landschap betreffende in overleg te treden met het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordigers.

Aldus gedaan, onderteekend en beëdigd te Pematang Siantar op den 16den September 1888.

Handteekeningen van den radja van Siantar en de grooten van dat landschap.

In tegenwoordigheid van mij,
De controleur van Batoe-Barah,
(w. g.) J. A. KROESSEN.

De onderteekenaars van deze verklaring zijn geen van allen in het bezit van een zegel.

De Resident der Oostkust van Sumatra,
(w. g.) W. MICHELSSEN.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd bij het besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 23 October 1889 n°. 25, waarbij tevens als radja van Siantar is erkend SANG NAHOEALOE.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,
(w. g.) SWEBERTS.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,
(get.) O. VAN DER WIJCK.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het
Ministerie van Koloniën,*
H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

ROKAN AMPAT KOTTA.

VERKLARING.

N°. 6.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende Jang di Pertoean Besar ACHMAD bin ALMOERHOEM ACHIR ZAMAN, vorst van het rijk Rokan Ampat Kotta, gezeteld te Loeboe-Bandahara, bijgestaan door de rijks grooten en soekoehoofden van de vier kotta's, welke zijn: de Jang di Pertoean SAKTI HOESIN bin ALMOERHOEM DJALIL, Soetan DZEINAL ABAS, zoon van den Jang di Pertoean Besar, Bandahara SI KAUDI van Rokan, Bandahara DOERRACHMAN van Loeboe Bandahara, Soetan KATIPATORLAH ABOE BAKAR, Bandahara HOESIN van Oedjoeng-Batoe en Bandahara SI BAKAT van Pandalian, verklaar, dat het gebied van het rijk Rokan Ampat Kotta een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelyk staat onder de heerschappij van Nederland;

dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogst Deszelfs vertegenwoordiger.

Verder verklaar ik, dat ik steeds bereid zal zijn omtrent alle zaken mijn land betreffende in overleg te treden met het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger.

Aldus gedaan, bezegeld en beëdigd te Loeboe-Bandahara, op den 15den Maart 1888 of den 2den Radjib 1305.

In tegenwoordigheid van mij controleur bij het binnenslandsch bestuur,

(w. g.) J. J. P. CAMBIER.

Van deze verklaring is aanteekening gehouden bij het besluit van 16 September 1888 n°. 6, waarbij tevens als hoofd van Rokan Ampat Kotta is erkend Jang di Pertoean Besar ACHMAD.

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het
Ministerie van Koloniën,*

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

**TANDJOENG KASSAN, SIANTAR, EN
ROKAN AMPAT KOTTA.**

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 7.

Zooals reeds is medegedeeld in de koloniale verslagen der laatste jaren onder het hoofd Midden Sumatra, zijn van bestuurswege betrekkingen aangeknoopt met verschillende landschappen grenzende aan de residentie Oostkust van Sumatra, die zich bij het Gouvernement wenschen aan te sluiten.

Het gevolg hiervan is geweest dat de Indische Regeering in den loop van 1888 en 1889 de souvereiniteit heeft aanvaard over de Battaksche landschappen Tandjoeng Kassan en Siantar, en over het Maleische landschap Rokan Ampat Kotta. De verklaringen, welke thans worden medegedeeld, bevatten de formeele erkenning van 's Gouvernements oppergezag door de hoofden dier landschappen, die op hun beurt door de Indische Regeering in hunne waardigheid zijn erkend bij de gouvernementsbesluiten van 27 Juni en 16 September 1888 nos. 5 en 6 en 23 October 1889 n°. 25.

Omtrent de bovengenoemde landschappen zijne geene belangrijke bijzonderheden mede te deelen.

Tandjoeng Kassan is, evenals Siantar en de daaraan onderhoorige landschappen Bandar en Sedepmanik, gelegen boven de afdeeling Batoe Bara der residentie Oostkust van Sumatra.

Rokan Ampat Kotta ligt aan de Boven-Rokan en grenst aan het tot Siak behorende gebied aan de Boven-Tapong. Het vormt een statenbond van 4 landschappen, namelijk Loeboe Bandahara, Rokan, Oedjoeng Batoe en Pandalian. Aan het hoofd daarvan staat de tegenwoordige bestuurder van Loeboe Bandahara. De opgaven omtrent de over een 20tal negorijen verdeelde bevolking loopen uiteen tusschen 500 en 800 huisgezinnen.

*Overeenkoms'en met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

ASSAHAN.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N°. 8.

AKTE VAN VERBAND.

Ik ondergeteekende Tongkoe MOHAMAD HOESIN SJAH, optredende als radja van Assahan, verklaar plechtig het navolgende:

Artikel 1.

Ik erken dat het gebied van Assahan een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelyk staat onder de opperheerschappij van Nederland; dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als Hoogst Deszelfs vertegenwoordiger, uit wiens handen ik het bestuur over Assahan aanvaard.

Artikel 2.

Ik zal het mij toevertrouwde bestuur over Assahan met rechtvaardigheid voeren, overeenkomstig de wetten en instellingen des lands, en naar mijn beste vermogen trachten de welvaart van land en volk te bevorderen door bescherming van handel, nijverheid, landbouw en scheepvaart.

Artikel 3.

Ik zal geen inbreuk maken op de rechten van de onder mijne bevelen staande of op andere wijze aan Assahan verbonden hoofden en grooten, en noch tot hunne verheffing of erkenning, noch tot hun ontslag overgaan, dan in overeenstemming met den vertegenwoordiger van het Gouvernement; zullende ik mij, zoo die overeenstemming niet wordt verkregen, onderwerpen aan de beslissing van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal.

Artikel 4.

Ik zal mij in geenerlei staatkundige aanraking stellen met vreemde mogendheden; zullende de vijanden van Nederland ook mijne vijanden, de vrienden van Nederland ook mijne vrienden zijn; ik zal den vrede met mijne naburen, zooveel in mijn vermogen is, bewaren, geene vijandelijkheden plegen of daartoe uitrustingen maken, noch versterkingen opwerpen dan na verkregen toestemming van het Gouvernement, maar daarentegen het Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag, met alle in mijn bereik zijnde middelen hulp verleen.

Artikel 5.

Zoodra mogelijk zal door mij met de hoofden en grooten in mijn gebied worden beraadslaagd, wie mij wegens overliden als anderszins zal behooren op te volgen.

De keuze van dien opvolger zal van geenerlei gevolg zijn, zoolang zij niet is bekrachtigd door het Gouvernement, en de alzoo aangewezenen zal niet als radja mogen optreden, dan na aflegging van den eed van trouw aan Zijne Majesteit den Koning en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, zoomede van stipte naleving der artikelen van deze verklaring.

Bij verschil van gevoelen zal de opvolging geregeld N°. 112. 8.

worden door het Gouvernement, aan welks beslissing een ieder zich onvoorwaardelyk heeft te onderwerpen.

Voor het geval mijne plaats vacant wordt, zonder dat nog omtrent de opvolging is beslist, neemt de rijksraad tijdelijk het gezag in handen, onder toezicht van den vertegenwoordiger van het Gouvernement in Assahan.

Artikel 6.

Met al mijne macht zal ik den zeeroof tegengaan. Wanneer binnen mijn gebied schepen of vaartuigen in nood verkeerden zal ik aan de opvarenden, zoo voor hun persoon als voor hunne goederen, alle mogelijke hulp verleen.

Zoo verlaten schepen of vaartuigen of daarvan afkomstige goederen binnen mijn gebied mochten stranden of komen aandrijven, zonder dat de daarop rechthebbenden bekend zijn, zullen door mij of mijnentwege de noodige maatregelen tegen roof of diefstal of bederf worden genomen, en kennis worden gegeven aan den vertegenwoordiger van het Gouvernement, die dan verder zal handelen zooals het behoort.

Artikel 7.

Menschenroof zal ik met al mijne macht tegengaan. Slavernij wordt in mijn gebied niet meer erkend.

Artikel 8.

Het Gouvernement heeft het recht om, waar het zulks noodig acht, ambtenaren te plaatsen, militaire bezetting te leggen, etablissementen of versterkingen op te richten, zullende de daarvoor benoedigde grond, behoudens schadeloosstelling c. q. aan andere daarop rechthebbenden, kosteloos door mij worden afgestaan.

Het Gouvernement heeft het recht tot vrijen aankap van hout in de bosschen van mijn gebied.

Artikel 9.

De vaststelling van bepalingen op de toelating van Europeanen en van oostersche en westersche vreemdelingen in Assahan blijft geheel aan het Gouvernement voorbehouden.

Daar, waar zulks door het Gouvernement wordt gewenscht, ben ik bereid den benoedigten grond voor het vestigen van wijken voor vreemde oosterlingen beschikbaar te stellen, zullende de te dier zake door het Gouvernement uit te vaardigen bepalingen door mij worden gesteund en geëerbiedigd.

Artikel 10.

Ik erken als rechtstreeksche onderdanen van het Gouvernement, en als zoodanig onderworpen aan de gouvernements-rechtspraak:

1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;

2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, voor zoover zij niet behooren tot de inheemsche bevolking der residentie Oostkust van Sumatra;

3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der gouvernements-etablisseminten;

4°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;

5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behoorende tot de inheemsche bevolking der residentie Oostkust van Sumatra;

6°. alle Chineezen, en

7°. alle andere, niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Oostkust van Sumatra behoorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement.

Al deze gouvernements-onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der gouvernements-rechtbanken.

Aan diezelfde rechtspraak zijn mede onderworpen mijne onderdanen, wanneer zij:

a. zich te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aan misdrijven of overtredingen schuldig maken;

b. misdrijven plegen tegen het Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere onderdanen, of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen;

c. procederen in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement betrokken zijn, en

d. zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn volkomen bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen, en zullen daarin door mij steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan, ook wat betreft de tenuitvoerlegging der over mijne onderdanen uitgesproken vonnissen.

Artikel 11.

Van mijn kant zal ik naar mijn beste vermogen de orde handhaven onder mijne onderdanen, en bescherming verleenen aan de onderdanen van het Gouvernement, terwijl ik alle misdadigers, die in mijn gebied worden aangetroffen en niet onder mijne jurisdictie vallen, zal overleveren aan den gouvernements-vertegenwoordiger.

Artikel 12.

Ik zal noch in burgerlijke noch in strafzaken recht spreken, dan in tegenwoordigheid en in overleg met de leden van den rijksraad en na raadpleging van den gouvernements-vertegenwoordiger.

Artikel 13.

Martelende straffen worden in mijn gebied niet meer toegepast.

Daar waar de toepassing van eene hadatstraf niet mogelijk of wenschelijk wordt geacht, wordt zooveel mogelijk eene der straffen opgelegd, die bij het Gouvernement in zwang zijn.

Wordt de straf van dwangarbeid of verbanning voor meer dan één jaar uitgesproken, dan geschiedt de aanwijzing der strafplaats door het Gouvernement.

Geen doodvonnis zal door mij ten uitvoer worden gelegd, dan na verkregen toestemming van den resident der Oostkust van Sumatra.

Voor het geval geene overeenstemming kan worden verkregen, wordt de beslissing ingeroepen van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal.

Artikel 14.

Aan Europeanen en andere oostersche of westersche vreemdelingen zullen door mij geene gronden worden afgestaan of verhuurd, dan wel concessien van land of mijnbouw worden verleend, dan met toestemming van 's Gouvernements vertegenwoordiger.

Bij het opmaken van zoodanige overeenkomsten zal steeds te rade worden gegaan met de rechten van derden en met

de voorschriften, dienaangaande door het Gouvernement in het algemeen belang vastgesteld.

Artikel 15.

De in mijn gebied bestaande belastingen en heffingen, hetzij in geld of in arbeid, zullen door mij noch verhoogd noch verlaagd worden, noch zullen nieuwe worden ingevoerd, zonder vergunning van het Gouvernement.

Het Gouvernement heeft het recht die inkomster, voor zoover dit niet reeds geschied is, geheel of gedeeltelijk tegen eene nader te bepalen billijke schadeloosstelling van mij over te nemen, en die daarna te wijzigen of af te schaffen, dan wel nieuwe daarvoor in de plaats te stellen.

Ook heeft het Gouvernement het recht, aan zijne rechtstreeksche onderdanen nieuwe belastingen op te leggen, en voorts om alle zoodanige maatregelen te nemen, als ter verzekering van de richtige heffing zijner inkomsten noodzakelijk worden geacht, belovende ik daarbij alle medewerking te zullen verleenen die in mijn vermogen is.

Alle te dier zake door het Gouvernement uit te vaardigen verordeningen zijn ook voor mij en mijne onderdanen verbindend.

Artikel 16.

Te allen tijde verklaar ik mij bereid om met het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger in overleg te treden omtrent alle zaken, waarvan nadere regeling noodig of wenschelijk wordt geacht, in het bijzonder wat aangaat de vaststelling van de grenzen van mijn gebied, zullende ik, wanneer dit niet in onderling overleg met de aan mijn gebied grenzende landschappen kan geschieden, mij onvoorwaardelijk onderwerpen aan de beslissing van het Gouvernement.

Aldus gedaan, bezegeld en beëdigd te Medan, op heden Zaterdag den 6den October 1888.

In tegenwoordigheid van mij,

De Resident der Oostkust van Sumatra,

(w. g.) G. SCHREER.

Stempel en handteekening van
den radja van Assahan.

SUPPLETOIRE AKTE VAN VERBAND.

Ik ondergeteekende Tongkoe MOHAMMAD HOESIN SJAH, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië op den 6den October 1888 door den resident der Oostkust van Sumatra in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement erkend en bevestigd als radja van Assahan, onder den naam van sultan MOHAMMAD HOESIN SJAH, verklaar mits deze, in aanvulling van de door mij op genoemden datum gepasseerde akte van verband, mij alsnog te verbinden tot getrouwe inachtneming en nakoming van de ondervolgende bepalingen.

Artikel 1.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft het recht mijnontginningen binnen het rijk van Assahan te bewerkstelligen en concessien daartoe te verleenen, zullende elk voorkomend geval van dien aard het onderwerp van eene bijzondere schikking met mij uitmaken.

Het Gouvernement regelt het toezicht in het algemeen belang op de mijnontginning te houden.

Artikel 2.

De in- en de uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den resident der Oostkust van Sumatra, zijn in het rijk van Assahan verboden. Mijne onderdanen zullen wegens overtreding van dit verbod terecht staan voor de Nederlandsch-Indische rechtbanken en worden gestraft volgens de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitgevaardigde verordeningen.

Ik verbind mij de overtreders van dat verbod benevens de voorwerpen, waarmede de overtreding is gepleegd, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren, wanneer zij zich in het rijk van Assahan bevinden.

Artikel 3.

Aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië blijft het uitsluitend recht voorbehouden om aan personen, al dan niet tot mijne onderdanen behorende, en die gevaarlijk worden geacht voor de openbare rust en orde, het verblijf binnen het rijk van Assahan te ontzeggen of een bepaalde plaats daarbuiten tot verblijf aan te wijzen.

Artikel 4.

Het havenbeheer en de politie in de havens en op de reeden van mijn gebied zijn aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië overgedragen, en ik stem derhalve er in toe:

dat door de Regeering van Nederlandsch-Indië in die havens, waar zij zulks noodig acht, havenmeesters worden aangesteld;

dat aan die ambtenaren dezelfde bevoegdheden worden toegekend als aan de havenmeesters in het Gouvernements rechtstreeksch gebied;

en dat door de Regeering van Nederlandsch-Indië in die havenplaatsen haven- en ankeragegelden worden geheven ook van mijne onderdanen:

geldende deze verklaring ook voor het verledene, wshalve in het geval dat de Regeering van Nederlandsch-Indië zich de bovenomschreven bevoegdheden reeds vóór dezen heeft toegekend, dit geacht moet worden onder mijne goedkeuring te zijn geschied.

Artikel 5.

De straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven, overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen mijn gebied of daarbuiten, voor zoover die gepleegd zijn door mijne onderdanen, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechtters en volgens de Nederlandsch-Indische wetten.

Aldus gedaan en bezegeld te Tandjong Balei, op heden den 15den Maart 1890.

In tegenwoordigheid van mij resident ter Oostkust van Sumatra,

(get.) W. MICHELSSEN.

Stempel en handteekening van den radja van Assahan.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal het noodzakelijk geacht wordt de door den dood van den laatsten sultan van Assahan, Tongkoe ACHMAD SJAH, op 27 Juni 1888 opengevallen waardigheid van radja van Assahan weder te doen vervullen, en het wenschelijk geacht wordt den neef van wijlen genoemden sultan Tongkoe ACHMAD SJAH, namelijk Tongkoe NGAH bin Tongkoe ADIL, tot die waardigheid te verheffen; en aangezien door genoemden Tongkoe NGAH bin Tongkoe ADIL op heden den 6den October 1888 in handen van mij GUSTAAF ALBERT SCHERER, resident der Oostkust van Sumatra, is afgelegd en beëdigd de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenissen;

Zoo is het, dat genoemde Tongkoe NGAH bin Tongkoe ADIL bij deze door mij, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, in zijne waardigheid van radja van Assahan wordt erkend en bevestigd onder den naam van Sultan MOHAMAD HOESIN SJAH, zullende hij als zoodanig worden behandeld zoolang hij trouw blijft en zijne verbintenissen jegens het Gouvernement behoorlijk naleeft, en wordende hierbij alsnog gestipuleerd het navolgende:

Artikel 1.

De radja van Assahan wordt in alle zaken van bestuur

en justitie ter zijde gestaan door een rijksraad van vier leden, door hem in overeenstemming met den gouvernements-vertegenwoordiger ter Oostkust van Sumatra aan te stellen.

Artikel 2.

Aan den radja van Assahan wordt door het Gouvernement toegelegd een inkomen van f 18 000 (achttien duizend gulden) 's jaars.

b. aan elk der leden van den rijksraad een inkomen van f 1200 (twaalfhonderd gulden) 's jaars;

c. aan de panghoeloes bandar te Pasir Mendagei en te Bandar Poeloe elk f 480 (vierhonderd tachtig gulden) 's jaars;

d. aan den panghoeloe pakan ter hoofdplaats Tandjong Balei f 300 (driehonderd gulden) 's jaars;

e. aan den datoeh bandar SIAKAR gedurende zijn leven eene toelage van f 600 (zeshonderd gulden) 's jaars;

strekkende de bedoelde gelden tevens als schadeloosstelling van af het jaar 1876 voor de door het Gouvernement aan zich getrokken inkomsten, voortvloeiende uit de in- en uitvoerrechten en de verpachte middelen in eigenlijk Assahan en op de grensmarktplaatsen, zoomede voor de afschaffing van het monopolie van zout.

Artikel 3.

De radja van Assahan blijft in het genot van de niet door het Gouvernement overgenomen inkomsten, waarop hij als zoodanig volgens de aloude landsinstellingen aanspraak kan maken, mits met voorkennis en goedkeuring van den vertegenwoordiger van het Gouvernement.

Artikel 4.

Voor zooverre zijne onderdanen moeten terechtstaan voor de gouvernements-rechtbanken, heeft de radja van Assahan het recht in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbanken, ten einde in die zaken zijn gevoelen te doen kennen.

Artikel 5.

Mijnontginning vanwege de Regeering of uitgifte harerzijds van concessiën tot mijnontginning zal in elk voorkomend geval het onderwerp uitmaken van eene bijzondere schikking met den radja.

Ten blijkde waarvan hem deze akte wordt uitgereikt.

Aldus gedaan te Medan op den 6den October 1888

De Resident der Oostkust van Sumatra,

(get.) G. SCHERER.

Deze akte en suppletoire akte van verband en deze akte van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd den 30sten Augustus 1890, onder voorwaarde dat de laatste alinea van artikel 2 in den Maleischen tekst van de suppletoire akte van verband alsnog worde aangevuld met de in den Nederlandschen tekst voorkomende maar aldaar ontbrekende woorden.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(get.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(get.) GALLOIS.

Voor eensluidende afschriften,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Nederlandschen Archipel*

ASSAHAN.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Nº. 9.

De sultan van Assahan (Oostkust van Sumatra), die in 1886 weder werd bekleed met de sedert geruimen tijd onvervuld gebleven waardigheid van radja over dat landschap, overleed reeds in 1888 en had tot opvolger zijn neef, die in de maand October van datzelfde jaar van bestuurswege als sultan erkend en bevestigd werd. De daarbij gepasseerde akten van verband en van bevestiging zijn geheel gelijklopend aan die, welke bij de installatie van den vorigen sultan werden gewisseld. (1)

Aangezien het der Indische Regeering echter wenschelijk voorkwam, dat van het optreden van een nieuwen bestuurder in Assahan gebruik werd gemaakt tot het regelen van eenige punten, die alsnog voorziening behoeften, heeft de tegenwoordige sultan in Maart van dit jaar eene suppletoire akte

van verband afgelegd, bevattende bepalingen omtrent mijnontginning vanwege de Regeering of krachtens door haar verleende concessien; den in- en uitvoer van oorlogsbehoeften; de uitoefening van het recht tot uitzetting van personen, die gevaarlijk worden geacht voor de openbare rust en orde; de opdracht aan het Gouvernement van het havenbeheer en de politie in de havens van Assahan, alsmede van de rechtspraak over onderdanen van dat landschap, die misdrijven of overtredingen hebben begaan ten aanzien van telegraafverbindingen. (2)

Thans wordt mededeeling gedaan zoowel van de oorspronkelijke als van de suppletoire akte van verband, zoomede van de akte van bevestiging.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1886—1887, 101, nº. 5.

(2) Omtrent de beide laatstbedoelde punten zijn, blijkens nº. 40 en 41 van dezen bundel, afzonderlijke regelingen getroffen met andere landschappen ter Oostkust van Sumatra.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

VERKLARINGEN AFGELEGD DOOR BESTUUR-
DERS IN DE RESIDENTIE OOSTKUST VAN
SUMATRA MET BETREKKING TOT HET
HAVENBEHEER EN DE HAVENPOLITIE
EN DE BESCHERMING VAN TELE-
GRAAFVERBINDINGEN.

N°. 10.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende verklaar mits deze na overleg met den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement:

1°. het havenbeheer en de politie in de havens en op de reeden van mijn gebied aan dat Gouvernement te hebben overdragen en derhalve er in toe te stemmen:

dat door de Regeering van Nederlandsch-Indië in die havens, waar zij zulks noodig acht, havenmeesters worden aangesteld;

dat aan die ambtenaren dezelfde bevoegdheden worden toegekend als aan de havenmeesters in het Gouvernements rechtstreeksch gebied;

en dat door de Regeering van Nederlandsch-Indië in die havenplaatsen haven- en ankeragegelden worden geheven ook van mijne onderdanen;

geldende deze verklaring ook voor het verledene, weshalve in het geval dat de Regeering van Nederlandsch-Indië zich de boven omschreven bevoegdheden reeds vóór

dezen heeft toegekend, dit geacht moet worden onder mijne goedkeuring te zijn geschied;

2°. er in toe te stemmen dat de straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven, overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen mijn gebied of daarbuiten, voor zoover die gepleegd zijn door mijne onderdanen, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en volgens de Nederlandsch-Indische wetten.

Aldus gedaan te

Bovenstaande verklaring is afgelegd (onderteevend en bezegeld) door elk der hoofden wier namen hieronder worden vermeld, evenals de namen der door hen bestuurd landschappen en de dagteekeningen van de verklaringen en van de besluiten der Indische Regeering, waarbij die verklaringen zijn goedgekeurd.

	Namen van de hoofden, die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurd landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
1	Al Hadji MOESA al MAHADZIM SJAH	Langkat	4 Juni 1889	6 Maart 1890
2	MAHMOED al RASJID PERKASA ALAM SJAH	Deli	11 » »	18 Juni »
3	Tongkoe Kedjoeroean MOEDA	Tamiang	12 » »	6 Maart »
4	» » KARANG		12 » »	6 » »
5	Radja BANDAHARA		17 » »	6 » »
6	Tongkoe Soetan MOEDA INDRA KESOEMA		19 » »	6 » »
7	Tongkoe SENTOEL	Poeloelawan	20 » »	6 » »
8	Soetan MANGEDAR ALAM SJAH	Panei	24 » »	6 » »
9	Soetan BIDAR ALAM bin ALMARHOEM BIDAR ALAM	Bilah	24 » »	6 » »
10	SOLRIMAN SJARIFOEL ALAM SJAH	Serdang	10 Juli »	18 Juni »
11	DJINTEN ALI	Tandjoeng Kassar	16 » »	6 Maart »

	Namen van de hoofden, die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
12	Datoe SRI BIDJI di RADJA	Tanah Datar	16 Juli, 1889	6 Maart 1890
13	Radja INDRA MOEDA	Boga	16 » »	6 » »
14	Datoe SRI MAHARADJA	Lima Poeloeh	16 » »	6 » »
15	Datoe MAHARADJA SRI INDRA	Lima Laras	16 » »	6 » »
16	Datoe SEMORWANGSA	Pasisir	16 » »	6 » »
17	Datoe SORTHAN PAHLAWAN	Si Pare Pare	16 » »	18 Juni »
18	Datoe SETYA WANGSA	Pagoerawan	16 » »	6 Maart »
19	Datoe INDRA SETYA	Tandjoeng	16 » »	6 » »
20	Tongkoe ISMAIL jang di pertoean SAKTI	Kota Pinang	18 » »	6 » »
21	Jang di pertoean Hadji MOHAMAD SJAH	Kwaloe en Leidong	4 Aug. »	6 » »

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

VERKLARINGEN AFGELEGD DOOR BESTUUR-
DERS IN DE RESIDENTIE OOSTKUST VAN
SUMATRA MET BETREKKING TOT HET
HAVENBEHEER EN DE HAVENPOLITIE
EN DE BESCHERMING VAN TELE-
GRAAFVERBINDINGEN.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 11.

In den loop van 1889 zijn door verschillende bestuurders van landschappen ter Oostkust van Sumatra gelijklopende verklaringen afgelegd, waarbij zij in de eerste plaats het havenbeheer en de havenpolitie, ook voor het verledene, aan het Gouvernement hebben afgestaan.

Hierdoor zijn de bezwaren opgeheven, welke vóór dien tijd bestonden tegen eene volledige toepassing in de residentie Oostkust van Sumatra van het algemeen politie-reglement voor reeden, ankerplaatsen en havens (*Indisch Staatsblad* 1885 n°. 87), terwijl tevens is geregulariseerd de heffing van haven- en ankeragegelden, die sedert 1 Juli 1885 ter Oostkust van Sumatra had plaats gevonden op den voet van *Indisch Staatsblad* 1885 n°. 88.

In de tweede plaats behelzen de afgelegde verklaringen

den afstand aan het Gouvernement van de rechtspraak over onderdanen der betrokken landschappen, die misdrijven of overtredingen hebben gepleegd ten aanzien van telegraafverbindingen. Omtrent dit punt kan verwezen worden naar de mededeelingen, voorkomende onder n°. 25 van dezen bundel.

Het afzonderlijk overleggen in druk van elk der afgelegde gelijklopende verklaringen is overbodig geoordeeld. Daarom is alleen de inhoud daarvan weergegeven, met vermelding van de namen der bestuurders, de door hen beheerde landschappen, de dagteekening der verklaringen en die der besluiten, waarbij zij door de Indische Regueering zijn bekrachtigd.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SINTANG.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N°. 12.

AKTE VAN VERBAND.

Ik Pangeran RATOE SRI NEGARA, radja van Sintang, beloof plechtiglijk:

1°. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijnen opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde machten als mijne overheid, verschuldigten eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

2°. de contracten tusschen mijn voorganger met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, onder dagteekening van den 31sten Maart 1855 en 25 December 1880 gesloten, getrouwelijk na te komen;

3°. het welzijn van het volk te bevorderen;

4°. met rechtvaardigheid te regeeren;

5°. met mijne naburen vrede te handhaven;

6°. den rivierroof te beletten;

7°. den slavenhandel te beletten;

8°. den landbouw te beschermen;

9°. de nijverheid te beschermen;

10°. den handel te beschermen;

11°. de scheepvaart te beschermen;

12°. aan schipbreukelingen hulp te verleen en gestrande goederen te bergen, en niet te dulden, dat onderdanen zulks niet doen;

13°. in geene staatkundige aanrakingen te treden met vreemde mogendheden;

14°. geene vreemdelingen van westersche of oostersche afkomst tot vestiging toe te laten, dan met toestemming van het hoofd van gewestelijk bestuur.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd, bezegeld en onderteekend, ten overstaan van IGNATIUS VAN NIEUWKUIJK, resident der Westerafdeeling van Borneo, en in bijzijn van den assistent-resident van Sintang EELTJE JELLES JELLESMA, en van de mantri's van Sintang: Hadji Raden NATA, Hadji Mas TOMONGGONG, Mas SINO PATI, Mas SOETA DIPA, Mas DIPA NATA, en van den panghoeloe Hadji MOHAMAD OSMAN, welke den bestuurder den eed afgenomen heeft.

Sintang, den 30sten September 1889.

Stempel en handteekeningen van den radja van Sintang en zijne mantri's.

Voor de beëdiging.

(w. g.) Hadji MOHAMAD OSMAN.

Ten overstaan en in bijzijn van:

De Resident der Westerafdeeling van Borneo,

(w. g.) VAN NIEUWKUIJK.

De Assistent-Resident van Sintang,

(w. g.) E. J. JELLESMA.

AKTE VAN BEVESTIGING

Nademaal in de plaats van den op den 17den September 1889 overleden bestuurder van Sintang ABDUL RASSIR KOESORMA NEGARA, bij Gouvernementsbesluit van den 19den October 1887 n°. 5., als diens eventueele opvolger in het bestuur over dat landschap is aangewezen pangeran RATOE SRI NEGARA;

En aangezien pangeran RATOE SRI NEGARA op heden den 30sten September 1889 in handen van mij IGNATIUS VAN NIEUWKUIJK, resident der Westerafdeeling van Borneo, plechtig heeft beëdigd en te mijnen overstaan heeft bezegeld en onderteekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis;

Zoo wordt voornoemde pangeran RATOE SRI NEGARA bij deze door mij, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, plechtig bevestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Sintang, en zulks onder den naam en titel van panembahan MOEDA KOESORMA NEGARA, ten blijke waarvan hem van deze akte, zoomede van de bovenbedoelde door hem aangegane schriftelijke verbintenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Sintang, den 30sten September 1889.

De Resident,

(w. g.) VAN NIEUWKUIJK.

In tegenwoordigheid van den assistent-resident van Sintang.

(w. g.) E. J. JELLESMA.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goed-gekeurd en bekrachtigd op heden den 19den Januari 1890.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluitende afschriften,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluitende afschriften.

*De Secretaris-Generaal bij het
Ministerie van Koloniën,*

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.***SINTANG.**

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 13.

Sintang is een der landschappen aan de rivier de Kapoeas, welke de afdeeling Sintang der residentie Westerafdeeling van Borneo vormen.

Het beslaat eene oppervlakte van ± 180 □ geographische mijlen, terwijl de bevolking wordt geschat op 100 000 zielen, waarvan 83 000 Dajaks, 14 600 Maleiers, 1500 Chineezzen, en verder eenige Boegineezzen, Arabieren en Javanen.

De eerste aanraking van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met Sintang dateert van 1822, in welk jaar de assistent-resident GRONOVUS een voorloopig contract sloot met den pangeran RATOR KAMAROEEDIN. Een jaar daarna kwam eene nadere overeenkomst tot stand tusschen den provisioneelen gezaghebber HARTMAN en pangeran ADI PATTI SOERIA NEGARA, een zoon van den bovengenoemden inmiddels gestorven bestuurder. Het eigenlijk beheer van zaken werd echter toevertrouwd aan een ander lid der bestuursfamilie, pangeran RATOR KESOEMA NEGARA, die als rijksbestuurder fungeerde.

Het contract van 1823 behelsde, behalve de erkenning van Nederlands oppergezag, onder meer, bepalingen omtrent den afstand aan het Gouvernement van een stuk grond voor eene redoute en van het beheer van eenige inkomsten, zooals die, voortspruitende uit goud- en andere mijnen, tolln en hoofdgelden. De opbrengst daarvan zou tusschen het Gouvernement en het inlandsch bestuur verdeeld worden.

Het contract van 1823 werd in 1847 hernieuwd en vervolgens vervangen door de overeenkomst, welke in Maart 1855 tot stand kwam tusschen den gouvernements-commissaris PRINS en den in dat jaar onder den naam van panembahan KESOEMA NEGARA opgetreden bestuurder, die als oudste wettige zoon zijnen vader opvolgde.

Dit contract, waarbij Sintang als erfelijk leen aan het inlandsch bestuur werd afgestaan, hield bepalingen in omtrent het verbod tot het heffen van tolln op de Kapoeas

en hare zijtakken; het recht van belastingheffing, hetwelk, met uitzondering van de landrente en de hassilbelasting der Dajaksche stammen, aan het Gouvernement werd verzekerd; de uitoefening van justitie en politie, enz. Alleen ten aanzien van dit laatste punt is het contract van 1855 sedert gewijzigd, en wel door de suppletoire overeenkomst van 25 December 1880 (1), welke verband hield met de invoering van een nieuw reglement betreffende het rechtswezen voor de residentie Westerafdeeling van Borneo.

Door de overeenkomst van 1855 traden de rechten van den wettigen radja weder meer op den voorgrond, en dit gaf aanleiding dat de bovenvermelde pangeran RATOR KESOEMA NEGARA, wiens handelingen reeds vroeger de tusschenkomst van het bestuur hadden noodig gemaakt, eene vijandige houding tegen het Gouvernement aannam. Ofschoon de kracht van de door hem op touw gezette oproerige beweging werd gebroken toen hij zich in 1857 overgaf, duurde het toch nog tot 1862 alvorens de meeste oproerlingen zich onderwierpen, en ook na dien tijd vertoonden zich nog herhaaldelijk teekenen van verzet in Sintang en de aangrenzende streken, welke het optreden der militaire macht noodig maakten, zoodat eerst in 1868 de toestand van vrede hersteld kon heeten.

In September 1889 overleed de radja met wien in 1855 was gecontracteerd, nalatende een zoon die reeds in 1887 als opvolger in het bestuur was aangewezen.

Bij het optreden van den nieuwen bestuurder zijn de thans overgelegde akten van verband en van bevestiging gewisseld. Het voornemen bestaat om het contract van 1855 door eene aan de eischen des tijds beantwoordende overeenkomst te vervangen.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1882—1883, 140, n°. 13.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

TAJAN-MELIOUW.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N°. 14.

AKTE VAN VERBAND.

Ik Panembahan PAKOE NEGARA SOERIA KESOEMA, radja van het landschap Tajan, en thans optredende als radja van het bij art. 1 van het Gouvernementsbesluit dd. 15 Januari 1890, n°. 23, met Tajan hereenigde landschap Meliouw, beloof plechtiglijk laatstgenoemd landschap te besturen overeenkomstig de wetten en instellingen des lands en met stipte inachtneming van de bepalingen, vervat in het op 7 Juli 1887 met den thans afgetreden radja van Meliouw, Pangeran RATOE MOEDA PAKOE NEGARA en zijne mantri's geloten, en bij het besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 5 Maart 1888, n°. 1, goedgekeurd en bekrachtigd politiek contract, met dien verstande evenwel dat art. 26 van bedoeld contract als vervallen zal worden beschouwd.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd, bezegeld en onderteeke[n]d ten overstaan van IGNATIUS VAN NIEUWKUIJK, resident der Westerafdeeling van Borneo, en in bijzijn van den controleur van Tajan, van de mantri's van Tajan en Meliouw en van CHATIB ATOEL, welke den bestuurder den eed afgenomen heeft.

Tajan, den 26sten Februari 1890.

Handteekening en stempel van Panembahan PAKOE NEGARA SOERIA KESOEMA, opgetreden radja van het met Tajan hereenigde landschap Meliouw.

Handteekeningen van de mantri's van Tajan en Meliouw,

Pangeran DAING.

• MANGKOE NEGARA.

Raden SOEMA NINGRAT DJOHAN OSMAN.

Raden Mantrie GOESTIE SLEMAN.

Voor de beëdiging:

Handteekening van Chatib ATOEL.

Ten overstaan en in bijzijn van den resident der Westerafdeeling van Borneo,

(w. g.) VAN NIEUWKUIJK.

en van den controleur van Tajan,

(w. g.) W. J. THIEME.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal bij besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 15 Januari 1890, n°. 23, het thans van het landschap Tajan gescheiden, doch daarmede vroeger één rijk gevormd hebbende landschap Meliouw, met Tajan is hereenigd en in erfelijk leen is afgestaan aan Panembahan PAKOE NEGARA SOERIA KESOEMA, radja van laatstgenoemd landschap;

En aangezien Panembahan PAKOE NEGARA SOERIA KESOEMA op heden den 26sten Februari des jaars 1890, in handen van mij IGNATIUS VAN NIEUWKUIJK, resident der Westerafdeeling van Borneo, plechtig heeft beëdigd en te mijnen overstaan bezegeld en onderteeke[n]d de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis;

Zoo wordt voornoemde Panembahan PAKOE NEGARA SOERIA KESOEMA bij deze door mij, onder dadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, plechtig bevestigd in zijne waardigheid van radja van het met Tajan hereenigde landschap Meliouw, en zulks onder den naam en titel van PAKOE NEGARA SOERIA KESOEMA, Panembahan van Tajan en Meliouw, ten blijke waarvan hem deze akte, zoomede van de bovenbedoelde door hem aangegane schriftelijke verbintenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Tajan op heden den 26sten Februari des jaars 1890.

De Resident der Westerafdeeling van Borneo,

(w. g.) VAN NIEUWKUIJK.

In tegenwoordigheid van den controleur van Tajan,

(w. g.) W. J. THIEME.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 17den Juni 1890.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluidende afschriften

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TAJAN—MELIOUW.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 15.

In Augustus 1889 is door het aftreden van den radja de bestuurszetel opengevallen in het landschap Meliouw, gelegen aan de rivier de Kapoeas, in de residentie Westerafdeeling van Borneo.

Bij ontstentenis van een wettigen afstammeling van den afgetreden radja, is het bestuur over Meliouw, na overleg met de hoofden en oudsten aldaar, opgedragen aan den panembahan van Tajan, een ander landschap aan de Kapoeas, grenzende aan Meliouw, welks hoofd, als naaste afstammeling van den bestuurder onder wien vroeger de beide landschappen Meliouw en Tajan vereenigd waren, het meest voor de opvolging in het bestuur in aanmerking kwam.

Thans is Meliouw dus op nieuw met Tajan vereenigd en mitsdien in erfelijk leen afgestaan aan den panembahan

PAKOR NEGARA SOERIA KRISOEMA, bij wiens installatie in zijne nieuwe waardigheid de hiernevens overgelegde akten van verband en van bevestiging zijn gewisseld.

De panembahan heeft zich verbonden tot handhaving van het in 1887 met Meliouw gesloten contract (1), met dien verstande evenwel dat art. 26 van dat contract — betreffende de verbintenis van den radja van Meliouw om zijne hoofdplaats niet te verleggen zonder toestemming van het bestuur — in verband met den nieuwen toestand uit den aard der zaak als vervallen wordt beschouwd.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1888—1889, 36, n°. 13.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

BOELOENGAN.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N°. 16.

AKTE VAN VERBAND.

Ik Sultan MOHAMAD ALIMOEDIN, vorst van Boeloengan, beloof plechtig, dat ik aan den Koning der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als 's Konings vertegenwoordiger in deze gewesten, gehouwen en getrouw zal zijn en het landschap Boeloengan, hetwelk mij in leen is afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, naar mijn beste vermogen voor en vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal besturen, overeenkomstig de instellingen des lands en met stipte inachtneming der bepalingen, vervat in de met mijne voorgangers gesloten overeenkomsten.

Ik verklaar voorts bereid te zijn mede te werken tot het sluiten eener nieuwe overeenkomst met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, overeenkomstig de eischen des tijds, en stem er al dadelijk in toe, dat:

a. door mij aan Europeanen en andere oostersche of westersche vreemdelingen geene concessiën tot ondernemingen van landbouw of mijnontginning verleend, noch gronden verhuurd of verkocht zullen worden, dan na verkregen toestemming van het Gouvernement; mijnontginningen vanwege de Regeering of uitgifte harerzijds van eene concessie tot mijnontginning in het landschap Boeloengan, in elk voorkomend geval het onderwerp zal uitmaken van eene bijzondere schikking, en het Gouvernement zich de regeling voorbehoudt van het toezicht in het algemeen belang op de mijnontginning;

b. de straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven, overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen het gebied van Boeloengan of daarbuiten, gepleegd door mijne onderdanen, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten;

c. de in- en de uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, in het landschap Boeloengan verboden zijn; mijne onderdanen wegens overtreding van dit verbod zullen terecht staan voor de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters, en worden gestraft volgens de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ter zake uitgevaardigde verordeningen, en de overtreders van dit verbod en de voorwerpen waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zullen worden uitgeleverd;

d. het recht om personen, die gevaarlijk geacht worden voor de openbare rust en orde, buiten het gebied van het landschap Boeloengan te verwijderen, uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië berusten zal, behoudens de bevoegdheid van mij sultan, om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo te doen;

e. de grens tusschen het landschap Boeloengan en het

gebied van de British North Borneo Company geregeld wordt, zooals de Nederlandsche Regeering wenschelijk zal achten.

Overigens beloof ik, als een getrouw leenman, alles te zullen aanwenden wat aan de belangen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement bevorderlijk kan zijn.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd, bezegeld en onderteekend, ten overstaan van WILLEM BROERS, resident der Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo, en in bijzijn van mijne rijksgrooten, Pangeran KAHAR, Radja ALAM, Radja MOEDA, Pangeran DJENAL ABIEDIN, Datoe ALAM, Datoe KAHAR, Datoe SARABOEDIN, Datoe MANSORR, Pangeran ALIMOEDIN en PETTA Pangeran.

Boeloengan, den 14den December 1889.

Zegel en handteekeningen van den sultan van Boeloengan en zijne rijksgrooten.

Ten overstaan van mij resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

(w. g.) BROERS.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van den op den 23sten Juni 1889 overleden sultan van Boeloengan MOHAMAD KAHAR OEDIN, overeenkomstig de instellingen des rijks tot vorst is verkozen SI KIAN galar Datoe ALAM, zoon van wijlen den vroegeren sultan van Boeloengan AMIRIL MOEMININ KAHAR OEDIN, bij het besluit van 30 December 1881 n°. 77 be-reids als opvolger in het bestuur erkend;

En aangezien SI KIAN galar Datoe ALAM voornoemd op heden, den 14den December des jaars 1889, in handen van mij WILLEM BROERS, resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, plechtig heeft beëdigd en te mijnen overstaan heeft bezegeld en onderteekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis;

Zoo wordt voornoemde SI KIAN galar Datoe ALAM bij deze door mij, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement plechtig bevestigd in zijne waardigheid van sultan van Boeloengan, en zulks onder den naam en titel van MOHAMAD ALIMOEDIN, ten blijke waarvan hem van deze akte zoomede van de bovenbedoelde door hem aangegane schriftelijke ver-

bintenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal, een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Boeloengan ten dage en jare voorschreven.

De Resident der Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo,

(w. g.) BROERS.

Zegel en handteekeningen van den sultan van Boeloengan en zijne rijksgrooten.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 29sten Januari 1890.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluidende afschriften,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BOELOENGAN.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 17.

In het sultanaat Boeloengan, een der leenstaten behorende tot de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, is door overlijden van den sultan, in Juni 1889, het bestuur overgegaan op diens in 1881 als opvolger aangewezen schoonzoon. De nieuwe sultan heeft zich bij de door hem afgelegde akte van verband bereid verklaard om mede te werken tot de herziening van het in 1878 met Boeloengan gesloten contract. (1) Intusschen is hij bij deze

gelegenheid al dadelijk toegetreden tot verschillende in den laatsten tijd ook ten aanzien van andere leenstaten tot stand gekomen voorzieningen, zooals die, strekkende tot bescherming van telegraafverbindingen en tot tegengang van den in- en uitvoer van oorlogsbehoefden.

Voorts heeft de sultan zijne medewerking toegezegd tot zoodanige regeling van de grens tusschen zijn gebied en dat der British North Borneo Company, als de Indische Regeering wenschelijk zal achten.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1879—1880, 86, n°. 21. In de Nota van Toelichting, overgelegd onder n°. 22 van dien bundel, zijn eenige bijzonderheden omtrent Boeloengan medegedeeld.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

PASIR.

CONTRACT.

Nº. 18.

CONTRACT MET PASIR.

Aargezien het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdsche rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den sultan van Pasir en de grooten van dat landschap, meer dan door de bestaande overeenkomsten geschiedt, in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd;

Zoo is op heden, den 3den December 1889, onder nadere goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, en uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, tusschen ons WILLEM BROERS, resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, en den sultan van Pasir, MOHAMAD ALIE ADIL CHALIFAT'ORL MOEMININ, en de grooten van Pasir, overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige sultan MOHAMAD ALIE ADIL CHALIFAT'ORL MOEMININ en de grooten van Pasir, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië, en dat zij mitsdien Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettig opperheer erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan zijne vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel 2.

Het gebied van het landschap Pasir wordt verstaan te zijn samengesteld uit de landen, omschreven op de aan dit contract gehechte opgave.

Artikel 3.

Het landschap Pasir wordt als een leen afgestaan aan sultan MOHAMAD ALIE ADIL CHALIFAT'ORL MOEMININ, onder de uitdrukkelijke voorwaarde van stipte en trouwe nakoming der in dit contract omschreven verplichtingen.

De sultan verklaart dit leen op die voorwaarde te aanvaarden.

Artikel 4.

De sultan van Pasir noch zijne grooten zullen dat landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij oostersche of westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendelingen ontvangen van of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten, of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel 5.

Bij overlijden van den sultan, of in gevallen dat de bestuurszetel van het landschap Pasir door andere omstandigheden onvervuld mocht geraken, treedt de als opvolger

in het bestuur aangewezen prins als sultan op, na vooraf in geschrifte te hebben afgelegd, geteekend en bezegeld den eed van trouw aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als 's Konings vertegenwoordiger in die gewesten, zoomede van stipte naleving dezer overeenkomst.

De sultan en de grooten zullen, telkens wanneer de waardigheid van opvolger in het bestuur onvervuld mocht zijn, met eerbiediging der landsinstellingen en in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, zoodra mogelijk den prins aanwijzen, dien zij tot opvolger in het bestuur wenschen bestemd te zien.

Deze aanwijzing wordt onderwerpen aan de goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zonder welke zij van geenerlei gevolg is.

Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den sultan en zijne grooten onderling of tusschen dezen en den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, wordt de keuze van den tot opvolger in het bestuur aan te wijzen prins onderworpen aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, aan welke beslissing de sultan en de grooten zich onvoorwaardelijk zullen onderwerpen.

Artikel 6.

Bijaldien de aangewezen opvolger in het bestuur gedurende zijne minderjarigheid tot de waardigheid van sultan mocht geroepen worden, wordt tot aan het door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te bepalen tijdstip zijner meerderjarigheid, het gezag en het bestuur van het landschap Pasir uitgeoefend door één of meer personen van het vorstelijk stamhuis, daartoe door den Gouverneur-Generaal te kiezen en bij eene daarvan uit te reiken akte in die waardigheid te bevestigen.

Geene uitroeping, voorstelling aan het volk, of bevestiging van den tot sultan verkozen prins is geldig, wanneer die niet geschiedt krachtens eene door den Gouverneur-Generaal onderteekende akte, waarbij de keuze van dien prins wordt goedgekeurd en bekrachtigd.

Artikel 7.

De sultan en grooten van Pasir zullen den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen, en mitsdien alleen met hem in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geene brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel 8.

De sultan en de grooten van Pasir zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verlenen door het leveren van hulptroepen, arbeiders, roeiers en koelies, wapenen en vaartuigen, en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met de vorsten der naburige of van andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende staten, en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige vorsten geene vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen het landschap Pasir opwerpen.

Versterkingen, die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen Pasir mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel 9.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden om, zulks nuttig of noodig oordeelende, te allen tijde één of meer Europeesche of inlandsche ambtenaren en het noodige overige personeel in het landschap Pasir te vestigen, belovende de sultan en de grooten ook die ambtenaren te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel 10.

Op welke plaats ook in het landschap Pasir het Gouvernement in het vervolg mocht wenschen bezetting te leggen, versterkingen op te werpen, of etablissementen op te richten, zullen de sultan en de grooten niet alleen zulks toestaan, maar ook daartoe, tegen billijke betaling en vergoeding voor eventueel daaruit voort te vloeien derving van inkomsten, alle mogelijke hulp en bijstand verlenen, terwijl zij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of etablissementen kosteloos ter beschikking van het Gouvernement zullen stellen eene uitgestrektheid gronds van één vierkante paal, ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbenden.

De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk afgebakend en in kaart gebracht worden.

Het Gouvernement belooft dergelijke gronden niet te verveemen noch te verkoopen, maar die, wanneer ze niet meer voor het beoogde doel noodig mochten zijn, weder aan het leen toe te voegen.

Evenzoo verbinden de sultan en de grooten zich om, wanneer zij daartoe aangezocht worden, tegen betaling mede te werken tot den bouw van vaartuigen ten behoeve van het Gouvernement.

Artikel 11.

De sultan en de grooten zullen met rechtvaardigheid regeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die zich met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Pasir gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zoome in het algemeen alle handelaren, zonder onderscheid, die in het landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in Pasir afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op Java en op alle andere landen, onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van dat Gouvernement genieten, mits hunne schepen voorzien zijn van een door den sultan van Pasir uit te reiken zeebrief of van een jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, die ze daartoe mede onderteekenen zal

Artikel 12.

De sultan en de grooten van Pasir verbinden zich om aan Europeanen en andere oostersche of westersche vreemdelingen geene gronden af te staan, en hunne toelating of vestiging buiten de havens van hun gebied niet te

vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den controleur van Pasir en de Tanah-Boemboelanden.

Handelaren echter zullen in de havens van Pasir worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstören; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den sultan en de grooten kennis moeten worden gegeven aan den controleur van Pasir en de Tanah-Boemboelanden.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezen en andere oostersche vreemdelingen in het landschap Pasir te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen, als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zal noodig achten.

Personen, die zich zonder verlof hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den sultan van Pasir is geen geval binnen zijn gebied geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoonen, en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel 13.

De sultan en de grooten zullen aan personen, niet behorende tot de inheemsche bevolking van het landschap Pasir, geene concessie tot ondernemingen van landbouw of mijnontginning verlenen, noch aan zoodanige personen gronden verhuren of verkoopen, dan na verkregen toestemming van het Gouvernement.

Mijnontginning vanwege de Regeering of uitgifte harerzijds van eene concessie tot mijnontginning in het landschap Pasir, zal in elk voorkomend geval het onderwerp uitmaken van eene bijzondere schikking met den sultan en de grooten.

Het Gouvernement regelt het toezicht in het algemeen belang op de mijnontginning te houden.

Ook blijft aan het Gouvernement het recht voorbehouden om in de bosschen van Pasir te allen tijde zooveel mast-, timmer- en brandhout te doen aankappen dan wel op te koopen en uit te voeren, als het noodig zal achten, en zulks zonder dat deswege door den sultan en de grooten, onder welke benaming ook, eenige opbrengst of betaling zal worden gevorderd; zullende evenwel geene aankappingen plaats hebben zonder voorafgaand overleg met hen.

Artikel 14.

De sultan en de grooten van Pasir zullen zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te hunnen behoeve geene andere belastingen heffen dan die, omschreven in de aan dit contract gehechte opgave, en zullen mitsdien zonder die toestemming die belastingen, hetzij die in geld, in natura of in arbeid opgebracht worden, in geen geval verhoogd of verzwwaard worden.

De sultan en de grooten verbinden zich in het algemeen te zorgen en te doen zorgen, dat in het landschap Pasir geene bovenmatige of onwettige heffingen, hoe ook genaamd en door wien ook, van de bevolking geëischt worden.

Artikel 15.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Pasir tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel 16.

De Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen, de Chineezen, de personen in dienst van den lande, onverschillig van welken landaard die mogen zijn, gevestigd binnen het gebied van Pasir, en verder alle personen, zonder onderscheid van herkomst, gevestigd binnen de grenzen der etablissementen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, worden beschouwd als onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, staande onder het onmiddellijk gezag van den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Artikel 17.

De zorg voor de politie binnen het landschap Pasir berust bij den sultan en de grooten, die dientengevolge aansprakelijk zijn voor de handhaving van orde en rust binnen dat gebied en zorg dragen voor de opsporing der misdrijven en overtredingen.

Voor zooveel betreft de binnensche straffen te vervangen eigen, door of vanwege het Gouvernement aangestelde of eventueel aan te stellen hoofden, gevestigde Chineezers of andere oostersche vreemdelingen, zijn de sultan en de grooten bevoegd met opzicht tot die politiezorg de hulp en tusschenkomst dier hoofden in te roepen.

Artikel 18.

Behoudens de in de twee volgende artikelen te vermelden uitzonderingen zijn alle in het landschap Pasir gevestigde personen, behoorende tot de inheemsche bevolking onderworpen aan de rechtspraak van den sultan en de grooten.

Elke aan die rechtspraak onderworpen misdadiger wordt gestraft volgens de in Pasir bestaande wetten en landsinstellingen, met dien verstande evenwel, dat martelende of verminkende straffen, waaronder ook de straf van rottingslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast, verbindende de sultan en de grooten zich om die straffen, in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, door meer menselijke straffen te vervangen.

De doodstraf noch de straf van bannissement mag worden ten uitvoer gelegd, dan nadat de schuldige, met inachtneming der volgens de wetten en instellingen des lands voorgeschreven rechtspleging, tot die straffen veroordeeld zij, en nadat de resident der Zuider en Oosterafdeeling van Borneo, aan wien het vonnis en alle overige tot de zaak betrekking hebbende bescheiden ter inzage moeten worden toegezonden, zijn gevoelen dienaangaande zal hebben bekend gesteld.

Wanneer de resident bedenking heeft tegen de voltrekking der doodstraf en niet op grond daarvan terstond van hare toepassing wordt afgezien, wordt de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië ingeroepen, aan welke beslissing de sultan en de grooten zich zullen onderwerpen.

Van Regeeringswege wordt de plaats aangewezen, waar een veroordeelde de hem opgelegde straf van verbanning zal ondergaan.

Het recht om personen, die gevaarlijk geacht worden voor de openbare rust en orde, buiten het gebied van het landschap Pasir te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens de bevoegdheid van den sultan en grooten van Pasir om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo te doen.

Artikel 19.

Alle in Pasir gevestigde personen, die ingevolge artikel 16 van dit contract onderdanen zijn van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zijn onderworpen aan de rechtspraak der rechtbanken en rechters van dat Gouvernement.

De in die categorie vallende personen, die verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen het gebied van Pasir zijn opgevat, worden door den sultan en de grooten aan den resident uitgeleverd.

Aan diezelfde rechtspraak zijn onderworpen onderdanen van den sultan en de grooten van Pasir, die zich te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aan misdrijven of overtredingen schuldig maken; die misdrijven plegen jegens dat Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere onderdanen, of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen; die procederen in zaken van handel en nijverheid of in andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Gouvernement betrokken zijn, en zij, die zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement in genoemd landschap afgestane of eventueel af te stane inkomsten, of aan misdrijven, overtredingen of rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen het gebied van Pasir of daarbuiten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn volkomen

bevoegd tot de opsporing van de bovenbedoelde misdrijven en overtredingen, in het landschap Pasir begaan, en zullen daarin door den sultan en de grooten steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De sultan en de grooten zullen de vonnissen, door de Nederlandsch-Indische rechters en rechtbanken in de boven en in het volgende artikel bedoelde gevallen over hunne onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en binnen hun gebied naar behooren doen uitvoeren.

Artikel 20.

De in- en de uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, zijn in het landschap Pasir verboden.

De onderdanen van den sultan staan wegens overtredingen van dit verbod terecht voor de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters, en worden gestraft volgens de door het Nederlandsch-Indische Gouvernement ter zake uitgevaardigde verordeningen.

De sultan en de grooten verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen, waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel 21.

Alle door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende rechten, belastingen en verpachtingen en in het algemeen betreffende alle inkomsten van het Gouvernement, hoe ook genaamd, zullen ook van verbindende kracht zijn voor de ingezetenen, zonder onderscheid, van die plaatsen in het landschap Pasir, waar zoodanige inkomsten aan het Gouvernement zijn of eventueel zullen worden afgestaan.

Artikel 22.

In het landschap Pasir zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden, en zullen die misdadige bedrijven door den sultan en de grooten binnen hun gebied niet geduld, maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtig tegengegaan worden.

Ter verzekering der rechten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandelingen mochten hebben gesteld, beloven de sultan en de grooten van Pasir te zullen waken en doen waken, dat zooveel mogelijk in hun gebied worden nageleefd de bepalingen, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met opzicht tot het pandelingschap vastgesteld of nader vast te stellen; te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen, en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap, voor zooveel dat nog binnen hun gebied mocht bestaan.

Artikel 23.

De sultan en de grooten van Pasir zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtig tegengaan en doen tegengaan, en geene schuilplaats noch eenige andere hulp of medewerking hoegenaamd verleen, noch toelaten dat die verleend worden aan zee- of rivierrovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangezien worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo uitleveren, dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terechtstellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onderdanen van het Gouvernement dan wel van hen zijn.

Artikel 24.

De sultan en de grooten verbinden zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Pasir in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binnen hun gebied mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen, zullen de sultan en de grooten onverwijld kennis geven aan den meest nabij zijnden ambtenaar van het Gouvernement.

De sultan en de grooten kunnen hulp- en bergloon vorderen, die door hen zelven naar mate van de moeite worden begroot.

Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mochten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië inroepen door tusschenkomst van den resident.

Artikel 25.

De sultan en de grooten van Pasir verbinden zich om met de middelen, onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen, het volksonderwijs in hun landschap krachtadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel 26.

De sultan en de grooten van Pasir verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel 27.

De sultan en de grooten erkennen, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de vorsten van Pasir gesloten, voor zooverre die met het tegenwoordige tractaat in strijd zijn, zijn vervallen.

Omtrent punten, bij dit contract niet voorzien en die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië zal den sultan en de grooten van Pasir en zijne opvolgers, zoolang zij de hun in dit contract opgelegde verplichtingen trouw en stipt opvolgen, in hunne waardigheden en rechten als zoodanig handhaven en zich niet met de inwendige huishouding des lands inlaten.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Pasir overeengekomen, in viervoud opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den sultan van Pasir MOHAMAD ALIE ADIL CHALIFAT'OEEL MORMININ en door zijne grooten, in tegenwoordigheid van mij WILLEM BROERS, resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

(get.) BROERS.

Stempels en handteekeningen van den sultan van Pasir en zijne grooten.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 25sten Maart 1890.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(get.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(get.) GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

Landen, uitmakende het rijk van Pasir.

Aan de oostkust, van Tandjong Aroet tot Tandjong Sepoenang:

1°. Segendang, van Tandjong Aroet tot Tandjong Giling, aan de rechterzijde der uitwatering van de Aparrivier.

2°. Perpat, van de linkerzijde der uitwatering van de Aparrivier tot Tandjong Teritik aan de rechterzijde van de uitwatering der Pasirrivier.

3°. Berombang, tusschen de uitwateringen van de Pasir- en Pasir-lamarivieren. De rechterzijde dezer laatste monding heet Tandjong Mandoe.

4°. Adang, van de linkerzijde van de uitwatering der Pasir-lamarivier tot aan de Adang-baai.

5°. Telakei, van Tandjong Telahei tot Tandjong Sepoenang, het noordelijkste punt van de kust.

N.B. De aanwijzingen rechter- en linkerzijden komen overeen respectievelijk met zuidelijke en noordelijke punten.

In het binnenland.

Aan den linkeroever der Pasir-lamarivier, stroomopwaarts die rivier:

6°. Lembok.

7°. Silong.

8°. Pasir-lama en Ommelanden.

9°. Setijoe. Bij de kampong van dezen naam stort de Pasir-lama zich in de Pasirrivier.

Van Setijoe stroomopwaarts aan den linkeroever van den bovenloop der Pasirrivier.

10°. Kasoengei.

11°. Koewaroe.

Het eiland gevormd door de Pasir- en Pasir-lamarivieren bestaat, behalve uit het reeds genoemde Berombang, nog uit de landen:

12°. Labesie;

13°. Seratei, welke naam ook gegeven is aan de antassan (waterweg), welke genoemde rivieren verbindt.

Bewesten het reeds genoemde Perpat, aan den rechteroever van de Pasirrivier stroomopwaarts.

14°. Laboeran.

15°. Moengkoe.

16°. Belingkong.

17°. Samoe.

18°. Bioe.

19°. Seboerangan.

20°. Koeman.

21°. Pamoejaran.

Bewesten het reeds genoemde Segendang aan den rechteroever der Aparrivier, welke ook in de Pamoejaranbaai hare uitwatering heeft nabij de gelijknamige hoofdplaats van het tot de Tanah-Boemboe behorende landschap Tjengal.

22°. Senipa.

N.B. Nagenoeg alle hierboven genoemde landen zijn de stroomgebieden van gelijknamige soengeis (rivieren).

Belastingen, geheven wordende door den sultan van Pasir.

Invoerrechten.

Van alle goederen, welke worden ingevoerd, heft de

sultan een recht van 5 ten honderd van de waarde der goederen, berekend overeenkomstig de marktprijzen te Pasir; alleen rijst en padi zijn niet onderworpen aan invoerrecht.

Zout en opium behooren tot den handel van den sultan.

Hij heeft uitsluitend het recht van verkoop van zout, berekend tegen f 6 de pikol.

Hij alleen heeft het recht tot het leveren van opium in ruwen staat aan de personen, welke de bevoegdheid hebben erlangd tot den verkoop in het klein van het heulsap.

Die bevoegdheid wordt verleend aan de meestbiedenden bij de te houden verpachtingen. De pachters voorzien zich van ruw opium bij den sultan, tegen den prijs van f 10 boven den inkoopsprijs per bol.

Uitvoerrechten.

Een recht van 5 ten honderd wordt geheven van alle voortbrengselen des lands, ook van rijst en padi, bij vervoer naar elders. De prijs berekend tegen de marktwaarde te Pasir. Ook de voor den handel bruikbare producten uit de zee zijn aan dat recht onderhevig.

Andere belastingen.

Hoofdgeld wordt geheven van alle volwassen mannelijke ingezetenen van den leeftijd van 17 tot 50 jaar, en wel van de getrouwen f 2,50, van de ongetrouwen f 1,50, en van de voor de eerste maal aangeslagen wordende personen f 1 per jaar, alles behoudens de in billijkheid te verleenen vrijstellingen.

Vertiening: $\frac{1}{10}$ van het rijstgewas, op te brengen in natura dan wel in geld, overeenkomstig billijke taxatie.

De sultan heeft het recht om van de ingezamelde boschproducten één tiende gedeelte te heffen, afgescheiden van het hiervoren bedoelde invoerrecht van 5 pct. der marktwaarde te Pasir.

Voorts is elke eigenaar van klapperboomen verplicht van elken vruchtdragenden boom aan den sultan af te staan 2 rijpe vruchten per jaar.

Heerendiensten.

Heerendiensten worden gepresteerd bij den bouw en het onderhoud van woningen voor den sultan en zijne naaste familieleden, bij festiviteiten en godsdienstige feestdagen, bij reizen van den sultan en de rijksgrouten.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

PASIR.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 19.

De ten vorigen jare medegedeelde akte van verband (1), afgelegd door den tegenwoordigen sultan van Pasir, bevatte o. a. de belofte om mede te werken tot de sluiting van een nieuw politiek contract. De thans aangeboden overeenkomst is een uitvloeisel van die belofte. Zij strekt ter vervanging van het in 1862 gesloten en in 1863 aangevuld contract (2), waarvan de herziening door de eischen des tijds noodig was geworden.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1889—1890, **103**, n°. 8.

(2) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1864—1865, **XXI**, nos. 26 en 27.

De voornaamste punten, waaromtrent thans nieuwe of nadere bepalingen zijn vastgesteld, betreffen de omschrijving van het gebied van Pasir (art. 2.), de vestiging van gouvernements-ambtenaren (art. 9), de bevoegdheid tot mijnontginning van wege de Regeering of tot uitgifte harerzijds van concessiën tot mijnontginning (art. 13), de uitoefening van de politie (art. 17), de uitzetting van personen, die gevaarlijk worden geacht voor de openbare rust en orde (art. 18), de berechting van misdrijven en overtredingen, door onderdanen van Pasir gepleegd ten opzichte van telegraaflijnen en kabels (art. 19), het verbod van in- en uitvoer van oorlogsbehoeften zonder vergunning van het gewestelijk bestuur (art. 20), het tegengaan van het pandelingschap (art. 22) en de bevordering van volksonderwijs en vaccine (art. 25 en 26).

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

BINOEWANG.

CONTRACT EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N°. 20.

CONTRACT MET BINOEWANG.

Aargezien het wenschelijk is voorgekomen de rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den bestuurder en de hadat van Binoewang, meer dan door de bestaande overeenkomst geschiedt, in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd;

Zoo is op heden Dinsdag den 2den October 1888, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, tusschen ons DANIEL FRANÇOIS VAN BRAAM MORRIS, ridder der Militaire Willensorde 4de klasse en van den Nederlandschen Leeuw, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, handelende ten deze voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, ter eene, en LA MAGA DAENG SILASA, bestuurder, en de hadat van Binoewang, ter andere zijde, overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige bestuurder LA MAGA DAENG SILASA en de hadat van Binoewang, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië, en dat zij mitsdien Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettig opperheer erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan zijne vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel 2.

Het landschap Binoewang grenst ten westen aan het landschap Balangnipa, welke grens wordt daargesteld door het riviertje Matakali, van af haren oorsprong tot aan hare monding; ten noorden aan de Toradjalanden; ten oosten aan Sawitto, zijnde de rivier Minangakaraeng van af haren oorsprong tot aan hare monding de grens; en ten zuiden aan de zee.

De tot Binoewang behorende eilanden zijn: Karamasa, Liboekangtanga, Liboekang Mamoedjoe, en alle kleine ongenoemde eilanden gelegen ten zuiden van Binoewang.

Artikel 3.

De bestuurder van Binoewang noch de hadat zal het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij oostersche of westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendingen ontvangen van of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten, of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel 4.

Bij overlijden van den bestuurder, of wanneer de vorstelijke waardigheid door andere omstandigheden onvervuld

mocht geraken, treedt de als opvolger in het bestuur aangewezen prins of prinses als bestuurder van het landschap op, na vooraf in geschrifte te hebben afgelegd, geteekend en bezegeld den eed van trouw aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als 's Konings vertegenwoordiger in die gewesten, zoomede van stipte naleving dezer overeenkomst.

De bestuurder en de hadat zullen telkens wanneer de waardigheid van opvolger in het bestuur onvervuld mocht zijn, met eerbiediging der landsinstellingen en in overleg met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, zoodra mogelijk den prins of de prinses aanwijzen, dien zij tot opvolger in het bestuur wenschen bestemd die opvolgster te zien.

Deze aanwijzing wordt onderworpen aan de goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zonder welke zij van geenerlei gevolg is.

Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den bestuurder en de hadat onderling of tusschen dezen en den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, wordt de keuze van den tot opvolger in het bestuur aan te wijzen prins of prinses onderworpen aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, aan welke beslissing de bestuurder en de hadat zich onvoorwaardelijk zullen onderwerpen.

Artikel 5.

De bestuurder en de hadat van Binoewang zullen den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen, en mitsdien alleen met hem in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geene brieven nog gezantschappen afzenden.

Artikel 6.

De bestuurder en de hadat van Binoewang zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden, en dat Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verleenen door het leveren van gewapenden, arbeiders, dragers, roeiers en vaartuigen, en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met naburige of andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende inlandsche staten, en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige staten geen vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen Binoewang opwerpen.

Versterkingen, die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het landschap mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel 7.

De bestuurder en de hadat zoomede hunne onderdanen zullen zoowel te land als ter zee de Nederlandsche vlag voeren, en niet toelaten dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Het is den bestuurder echter toegelaten om zijn standaard of herkenningvlag gelijktijdig met, doch onder de Nederlandsche te voeren.

Artikel 8.

De bestuurder en de hadat zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die zich met vergunning van het Gouvernement binnen Binoewang gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren, zonder onderscheid, die in dat landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in Binoewang afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van dat Gouvernement genieten, mits hunne schepen voorzien zijn van een door den bestuurder van Binoewang uit te reiken zeebrief of van een jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel 9.

De bestuurder en de hadat verbinden zich om aan Europeanen of andere oostersche of westersche vreemdelingen geene gronden af te staan, en hunne toelating of vestiging buiten de havens van Binoewang niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaren echter zullen in de havens van Binoewang worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den bestuurder en de hadat kennis moeten worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De bestuurder en de hadat zullen aan geene Chineezen, Arabieren of andere vreemde oosterlingen toelaten om zich in Binoewang te vestigen, zonder vooraf verkregen vergunning van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Personen, die zich zonder verlof hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den bestuurder van Binoewang in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoonen, en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel 10.

De bestuurder en de hadat zullen aan personen, niet behoorende tot de inheemsche bevolking van Binoewang, geene concessien tot ondernemingen van landbouw of mijnontginning verleenen, noch aan zoodanige personen gronden verhuren of verkoopen, dan na verkregen toestemming van het Gouvernement.

Mijnontginning van wege de Regeering of uitgifte harerzijds van eene concessie of mijnontginning, zal in elk voorkomend geval het onderwerp van eene bijzondere schikking met den bestuurder en de hadat uitmaken.

Ook blijft aan het Gouvernement het recht voorbehouden, om in de bosschen van Binoewang te allen tijde zooveel

mast-, timmer- en brandhout te doen aankappen dan wel op te koopen en uit te voeren, als het noodig zal achten, en zulks zonder dat deswege door den bestuurder en de hadat, onder welke benaming ook, eenige opbrengst of betaling zal worden gevorderd; zullende evenwel geene aankappingen plaats hebben zonder voorafgaand overleg met hen.

Artikel 11.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in Binoewang tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel 12.

Alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden, oostersche vreemdelingen en voorts allen, die den Christelijken godsdienst belijden en niet tot de inheemsche bevolking van Binoewang behooren, gevestigd binnen dat landschap, worden beschouwd als onderdanen van het Gouvernement en staan onder onmiddellijk gezag van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Artikel 13.

Elke misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en op het land, waar hij zijn misdaad gepleegd heeft, met dien verstande echter dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottingslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.

Europeanen en met hen gelijkgestelden, oostersche vreemdelingen en voorts allen, die den Christelijken godsdienst belijden en niet tot de inheemsche bevolking van Binoewang behooren, worden echter, wanneer zij binnen het gebied van Binoewang eenig misdrijf plegen, aan het Gouvernement uitgeleverd, om naar deszelfs wetten te worden terechtgesteld.

Aan den bestuurder en de hadat van Binoewang wordt de bevoegdheid gelaten om personen, behoorende tot de inheemsche bevolking des lands, wier verder verblijf aldaar gevaarlijk wordt geacht voor de openbare rust en orde, of die, zich aan misdrijf schuldig gemaakt hebbende, om staatkundige redenen niet volgens de wetten en instellingen des lands kunnen worden terechtgesteld, in het belang der openbare rust en orde uit Binoewang te verbannen.

In die gevallen wordt de verbanning gelast bij een door den bestuurder en de hadat uit te vaardigen vormelijk bevelschrift, waaraan nochtans geen gevolg kan worden gegeven dan nadat de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie de plaats hebbe aangewezen, waar de bantering verblijf zal houden.

De bestuurder is gehouden om aan personen, door dien maatregel getroffen, een onderstand toe te leggen tot zoodanig bedrag als noodig is voor hun onderhoud, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, en zulks totdat zij een middel hebben gevonden om door eigen arbeid in hun levensonderhoud te voorzien.

Artikel 14.

In het landschap Binoewang zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden, en zullen die misdadige bedrijven door den bestuurder en de hadat niet geduld, maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtadig tegengegaan worden.

Ook beloven de bestuurder en de hadat te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen.

Artikel 15.

De bestuurder en de hadat zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtadig tegengaan en doen tegengaan, en geene schuilplaats noch eenige hulp of medewerking hoegenaamd verleenen, noch toelaten dat die verleend worden aan zee- of rivierrovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden uitleveren, dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terecht stellen, naar gelang

die schuldigen of medeplichtigen onderdanen van het Gouvernement dan wel van hen zijn.

Artikel 16.

De bestuurder en de hadat verbinden zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Binoewang in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleenen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toetigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binnen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen, zullen de bestuurder en de hadat onverwijld kennis geven aan den meest nabij zijnden ambtenaar van het Gouvernement.

De bestuurder en de hadat kunnen hulp- en bergloon vorderen, die door hen zelve naarmate van de moeite worden begroot. Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mochten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië inroepen, door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Artikel 17.

De bestuurder en de hadat verbinden zich om met de middelen, onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen, het volksonderwijs in hun land krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel 18.

De bestuurder en de hadat verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel 19.

De straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven, overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap Binoewang, gepleegd door onderdanen van den bestuurder van Binoewang, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

Artikel 20.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gelect door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, zijn in het landschap Binoewang verboden.

De onderdanen van den bestuurder staan wegens overtredingen van dit verbod terecht voor de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters, en worden gestraft volgens de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ter zake uitgevaardigde verordeningen.

De bestuurder en de hadat verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen, waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel 21.

De bestuurder en de hadat erkennen dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de bestuurders van Binoewang gesloten, voor zooverre die met het tegenwoordige tractaat in strijd zijn, zijn vervallen.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië zal den bestuurder en de hadat van Binoewang en hunne opvolgers, zoolang zij de hun in dit contract opgelegde verplichtingen trouw en stipt opvolgen, in hunne waardigheden en

N°. 112. 20.

rechten als zoodanig handhaven, en zich niet met de inwendige huishouding des lands inlaten.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Makassar overeengekomen, in triplo opgemaakt, onder teekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den bestuurder van Binoewang LA MAGA DAENG SILASA en de hadat van dat landschap, in tegenwoordigheid van mij gouverneur voornoemd.

(w. g.) MORRIS.

Ter ordonnantie van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De assistent-resident ter beschikking,

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Stempel en handteekeningen van den bestuurder van Binoewang en de hadat van dat landschap.

In onze tegenwoordigheid:

De Secretaris van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) A. J. A. F. EERDMANS,

De Assistent-Resident voor de politie,

(w. g.) M. STAKMAN.

De Commies voor de inlandsche zaken,

(w. g.) W. G. FROUERBACH.

De Kalief,

(w. g.) ABH. MASZOED.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 9den October 1889.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift,

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

(get.) SWERTS.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal het mij gouverneur van Celebes en onderhoorigheden gebleken is, dat na het overlijden van den bestuurder van Binoewang (Mandhar) MATOANGING DAENG MANGIRI, zijn zoon LA MAGA DAENG SILASA door de keuze van de hadat en het volk wettig aanspraak maken kan op het bestuur van Binoewang, en hij dus als bestuurder van genoemd landschap behoort te worden bevestigd;

En aangezien LA MAGA DAENG SILASA voornoemd op heden Dinsdag den 2den October 1888 (overeenkomende met den 25sten der maand Moeharram van het jaar 1306 der Mohamedaansche tijdrekening) plechtig beloofd heeft met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw

contract te sluiten, zoo ben ik DANIEL FRANÇOIS VAN BRAAM MORRIS, ridder der Militaire Willemsorde 4de klasse en van den Nederlandschen Leeuw, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, er toe overgegaan genoemden LA MAGA DAENG SILASA, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in zijne waardigheid van bestuurder van Binoewang te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Ten blijke waarvan deze akte opgemaakt en onderteekend is door mij gouverneur voornoemd.

(w. g.) MORRIS.

Ter ordonnantie van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De assistent-resident ter beschikking,

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Deze akte van bevestiging is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 9den October 1889.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van de Gouverneur-Generaal.

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

(get..) SWERTS.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandische vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BINOEWANG.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 21.

Binoewang behoort met Balangnipa, Tjinrana, Madjene, Pambaoewang, Tappalang en Mamoedjoe tot de zoogenaamde Mandarsche landschappen op het eiland Celebes.

Het sloot in 1674 een contract van bondgenootschap met de Oost-Indische Compagnie, hetwelk in 1756 werd vernieuwd. Overigens liet de Oost-Indische Compagnie zich weinig in met de Mandarsche bestuurders, die daardoor geruimen tijd aan den invloed van Boni onderworpen waren.

In 1825 sloot Binoewang zich aan bij het vernieuwd Bongaaisch contract van 1824, doch het duurde tot 1850 alvorens de verhouding van dat landschap en van de overige Mandarsche landschappen tot het Nederlandsch-Indisch Gouvernement op vasten voet werd geregeld door het sluiten van formeele contracten, waarbij in de eerste plaats Nederlands souvereiniteit werd erkend. Die contracten werden in 1862 vervangen door nieuwe, gelijklopende overeenkomsten (1).

Herhaaldelijk is het Gouvernement in Mandar moeten optreden wegens het plegen van strandroof en van andere overtredingen der gesloten contracten, waaraan verschillende landschappen zich schuldig maakten. Dit had onder andere in 1867 eene expeditie ten gevolge, waarbij Balangnipa eene strenge tuchtiging onderging. Dit landschap

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1864—1865, XXI, nos. 18—25.

was van oudsher beschouwd als het voornaamste landschap van Mandar, doch bij het daarmede in 1870 gesloten contract deed het inlandische bestuur afstand van alle gezag en meerderheid over de andere Mandarsche bestuurders. Na eene nieuwe expeditie tegen Balangnipa werd dit contract weder vervangen door dat van 1873. (2)

Ook met andere landschappen van Mandar zijn sedert 1862 bij verschillende gelegenheden nieuwe contracten gesloten, zoo met Madjene in 1867, met Mamoedjoe en Tappalang en met Tjinrana en Pambaoewang in 1868. (3)

Wat Binoewang betreft is het contract van 1862 eerst in October 1888 vervangen door de overeenkomst welke thans wordt overgelegd, vergezeld van de akte waarbij de tegenwoordige bestuurder van dat landschap in zijne waardigheid is bevestigd. Het nieuwe contract komt overeen met de contracten welke in den laatsten tijd ook met andere landschappen op Celebes zijn gesloten. Onder de nieuwe bepalingen zijn opgenomen die tot bescherming van telegraafverbindingen en tot tegengang van den in- en uitvoer van oorlogsbehoeften (artt. 19 en 20).

(2) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1871—1872 9, n°. 2 en 1873—1874, 16, n°. 4.

(3) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1869—1870 27, nos. 3 en 4 en 1870—1871, 15, n°. 2.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

TOWAËLI.

CONTRACT EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N°. 22.

CONTRACT MET TOWAËLI.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen om de rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den vorst en de hadat van Towaëli, meer dan door de bestaande overeenkomst geschiedt, in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd;

Zoo is op heden Dingsdag den 26sten Juni 1888, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, tusschen ons DANIEL FRANÇOIS VAN BRAAM MORRIS, ridder der Militaire Willemsorde vierde klasse en van den Nederlandschen Leeuw, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, handelende ten deze voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, ten eene, en ANGGE BODOE TOME TANGOE, vorst, en de hadat van Towaëli, ter andere zijde, overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige vorst ANGGE BODOE TOME TANGOE en de hadat van Towaëli, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië, en dat zij mitsdien Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettig opperheer erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan zijne vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel 2.

Het landschap Towaëli bestaat uit het eigenlijke Towaëli en het district Sirendjang of Siresa.

Towaëli grenst ten noorden aan Donggala, ten oosten aan het tot de residentie Menado behoorende landschap Parigi, ten zuiden aan Palos en ten westen aan de zee.

Sirendjang grenst ten noorden en ten zuiden aan Donggala, ten oosten aan Parigi en ten westen aan de zee.

Artikel 3.

De vorst van Towaëli noch de hadat zal het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij oostersche of westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendelingen ontvangen van of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten, of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel 4.

Bij overlijden van den vorst, of wanneer de vorstelijke waardigheid door andere omstandigheden onvervuld mocht geraken, treedt de als opvolger in het bestuur aange-
opvolgster

wezen prins (of prinses) als bestuurder van het landschap op, na vooraf in geschrifte te hebben afgelegd, geteekend en bezegeld den eed van trouw aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als 's Konings vertegenwoordiger in die gewesten, zoomede van stipte naleving dezer overeenkomst.

De vorst en de hadat zullen telkens wanneer de waardigheid van opvolger in het bestuur onvervuld mocht zijn, met eerbiediging der landsinstellingen en in overleg met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, zoodra mogelijk den prins of de prinses aanwijzen dien zij tot opvolger in het bestuur wenschen bestemd te zien.
opvolgster

Deze aanwijzing wordt onderworpen aan de goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zonder welke zij van geenerlei gevolg is.

Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den vorst en de hadat onderling of tusschen dezen en den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, wordt de keuze van den opvolger tot opvolgster in het bestuur aan te wijzen prins of prinses onderworpen aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, aan welke beslissing de vorst en de hadat zich onvoorwaardelijk zullen onderwerpen.

Artikel 5.

De vorst en de hadat van Towaëli zullen den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen, en mitsdien alleen met hem in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geene brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel 6.

De vorst en de hadat van Towaëli zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden, en dat Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verleen en door het leveren van gewapenden, arbeiders, dragers, roeiers en vaartuigen, en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met naburige of andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behoorende inlandsche staten, en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige staten geen vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen Towaëli opwerpen.

Versterkingen, die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het landschap mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel 7.

De vorst en de hadat zoomede hunne onderdanen zullen zoowel te land als ter zee de Nederlandsche vlag voeren, en niet toelaten dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Het is den vorst echter toegelaten om zijn standaard of herkenningvlag gelijktijdig met, doch onder de Nederlandsche te voeren.

Artikel 8.

De vorst en de hadat zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die zich met vergunning van het Gouvernement binnen Towaëli gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren, zonder onderscheid, die in dat landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in Towaëli afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van dat Gouvernement genieten, mits hunne schepen voorzien zijn van een door den vorst van Towaëli uit te reiken zeebrief of van een jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel 9.

De vorst en de hadat verbinden zich om aan Europeanen of andere oostersche of westersche vreemdelingen geene gronden af te staan, en hunne toelating of vestiging buiten de havens van Towaëli niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf gekregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaren echter zullen in de havens van Towaëli worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den vorst en de hadat kennis moeten worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De vorst en de hadat zullen aan geene Chineezzen, Arabieren of andere vreemde oosterlingen toelaten zich in Towaëli te vestigen, zonder vooraf verkregen vergunning van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Personen, die zich zonder verlof hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den vorst van Towaëli in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoonen, en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel 10.

De vorst en de hadat zullen aan personen, niet behoorende tot de inheemsche bevolking van Towaëli, geene concessiën tot ondernemingen van landbouw of mijnontginning verleen, noch aan zoodanige personen gronden verhuren of verkoopen, dan na verkregen toestemming van het Gouvernement.

Mijnontginning van wege de Regering of uitgifte harerzijds van eene concessie tot mijnontginning, zal in elk voorkomend geval het onderwerp van eene bijzondere schikking met den vorst en de hadat uitmaken.

Ook blijft aan het Gouvernement het recht voorbehouden om in de bosschen van Towaëli te allen tijde zooveel mast-, timmer- en brandhout te doen aankopen dan wel op te koopen en uit te voeren, als het noodig zal achten, en zulks zonder dat deswege door den vorst en de hadat, onder welke benaming ook, eenige opbrengst of betaling

zal worden gevorderd; zullende evenwel geene aankoppingen plaats hebben zonder voorafgaand overleg met hen.

Artikel 11.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in Towaëli tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel 12.

Alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden, oostersche vreemdelingen, en voorts allen, die den Christelijken godsdienst belijden en niet tot de inheemsche bevolking van Towaëli behooren, gevestigd binnen dat landschap, worden beschouwd als onderdanen van het Gouvernement en staan onder onmiddellijk gezag van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Artikel 13.

Elke misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en op het land, waar hij zijne misdaad gepleegd heeft, met dien verstande echter, dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottingslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.

Europeanen en met hen gelijkgestelden, oostersche vreemdelingen, en voorts allen, die den Christelijken godsdienst belijden en niet tot de inheemsche bevolking van Towaëli behooren, worden echter, wanneer zij binnen het gebied van Towaëli eenig misdrijf plegen, aan het Gouvernement uitgeleverd, om naar deszelfs wetten te worden terechtgesteld.

Aan den vorst en de hadat van Towaëli wordt de bevoegdheid gelaten om personen, behoorende tot de inheemsche bevolking des lands, wier verder verblijf aldaar gevaarlijk wordt geacht voor de openbare rust en orde, of die, zich aan misdrijf schuldig gemaakt hebbende, om staatkundige redenen niet volgens de wetten en instellingen des lands kunnen worden terechtgesteld, in het belang der openbare rust en orde uit Towaëli te verbannen.

In die gevallen wordt de verbanning gelast bij een door den vorst en de hadat uit te vaardigen vormelijk bevelschrift, waaraan nochtans geen gevolg kan worden gegeven dan nadat de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië de plaats hebbe aangewezen, waar de banneling verblijf zal houden.

De vorst is gehouden om aan personen, door dien maatregel getroffen, een onderstand toe te leggen tot zoodanig bedrag, als noodig is voor hun onderhoud, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, en zulks totdat zij een middel hebben gevonden om door eigen arbeid in hun levensonderhoud te voorzien.

Artikel 14.

In het landschap Towaëli zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden, en zullen die misdadige bedrijven door den vorst en de hadat niet geduld, maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengegaan worden.

Ook beloven de vorst en de hadat te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen.

Artikel 15.

De vorst en de hadat zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengaan en doen tegengaan, en geene schuilplaats noch eenige hulp of medewerking hoegenaamd verleen, noch toelaten dat die verleend worden aan zee- of rivierrovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden uitleveren, dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terechtstellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onderdanen van het Gouvernement dan wel van hen zijn.

Artikel 16.

De vorst en de hadat verbinden zich om alle schepen

en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Towaëli in nood mochten vervallen, allen bijstand te verlenen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeëigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binuen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen, zullen de vorst en de hadat onverwijld kennis geven aan den meest nabij zijnden ambtenaar van het Gouvernement.

De vorst en de hadat kunnen hulp- en bergloon vorderen, die door hen zelven naarmate van de moeite worden begroot.

Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mochten achten, kunnen de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië inroepen, door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Artikel 17.

De vorst en de hadat verbinden zich om met de middelen, onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen, het volksonderwijs in hun land krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel 18.

De vorst en de hadat verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel 19.

De straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven, overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap Towaëli, gepleegd door onderdanen van den vorst van Towaëli, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

Artikel 20.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, is in het landschap Towaëli verboden.

De vorst en de hadat kennen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement het recht toe, alle ter zake in hun gebied begane overtredingen te doen berechten door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters, en naar de op het tijdstip dor overtreding in Nederlandsch-Indië geldende strafbepalingen, en zijn verplicht de overtreders aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel 21.

De vorst en de hadat erkennen dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de bestuurders van Towaëli gesloten, voor zooverre die met het tegenwoordige tractaat in strijd zijn, zijn vervallen.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië zal den vorst en de hadat van Towaëli en hunne opvolgers, zoolang zij de hun in dit contract opgelegde verplichtingen trouw en stipt opvolgen, in hunne waardigheden en rechten als zoodanig handhaven en zich niet met de inwendige huishouding des lands inlaten.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Kadjoe-maloewe overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den vorst van Towaëli **ANGGE BODOE TOME TANGOE**, en de hadat van dat landschap, in tegenwoordigheid van mij gouverneur voornoemd.

(w. g.) MORRIS.

Ter ordonnantie van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De assistent-resident ter beschikking,

(w. g.) J. BENSBACK.

(Handteekening en stempel van den vorst van Towaëli en handteekeningen van de hadat van dat landschap.)

In onze tegenwoordigheid:

De gezaghebber 2de klasse van het Gouvernements stoomschip »Sperwer»,

(w. g.) W. C. MEIJER.

De 1ste tolk op het bureau van inlandsche zaken,

(w. g.) W. H. BRUGMAN.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 14den November 1889.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

AKTE VAN BEVESTIGING

Nademaal het mij gouverneur van Celebes en onderhoorigheden gebleken is, dat na het overlijden van den vorst van Towaëli **NOBROEDDIN**, zijn kleinzoon **ANGGE BODOE TOME TANGOE** door de keuze van de hadat en het volk wettig aanspraak maken kan op het bestuur van Towaëli, en hij dus als vorst van genoemd landschap behoort te worden bevestigd;

En aangezien **ANGGE BODOE TOME TANGOE** voornoemd op heden Dinsdag den 26sten Juni des jaars 1888 (overeenkomende met den 16den der maand Sjawal van het jaar 1305 der Mohamedaansche tijdrekening) plechtig beloofd heeft met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract te sluiten, zoo ben ik **DANIEL FRANÇOIS VAN BRAAM MORRIS**, ridder der Militaire Willemsorde 4de

klasse en van den Nederlandschen Leeuw, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, er toe overgegaan genoemden **ANGGE BODOR TOME TANGOR**, onder nadere goedkeuring van zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in zijne waardigheid van vorst van Towaëli te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Ten blijke waarvan deze akte opgemaakt en ondertekend is door mij gouverneur voornoemd.

(w. g.) MORRIS.

Ter ordonnantie van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

(w. g.) MORRIS.

De assistent-resident ter beschikking,

(w. g.) J. BENSBACH.

Deze akte van bevestiging is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 14den November 1889.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) C. PIJNACKER HORDIJK.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) O. v. D. WIJCK.

Voor eensluidende afschriften,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TOWAËLI.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 23.

Het landschap Towaëli op Celebes vormt met Palos en Donggala de streek, bekend onder den algemeenen naam van Kajeli, welke ten noorden van de Mandersche landschappen is gelegen.

De opgaven omtrent de bevolking loopen uiteen tusschen 5000 en 8000 zielen.

Ten vorigen jare werden de nieuwe contracten met Palos en Donggala overgelegd (1), en thans kan mededeeling worden gedaan van de overeenkomst dd. 26 Juni 1888, waarbij de contractueele verhouding van Towaëli tot het

Nederlandsch-Indisch Gouvernement is herzien. Dit stuk gaat vergezeld van de akte van bevestiging van den tegenwoordigen bestuurder in dat landschap, den opvolger van den radja met wien in 1854 werd gecontracteerd. Aanvankelijk scheen het bestuur van Towaëli niet genegen zich met den gouverneur van Celebes in betrekking te stellen ter zake der contractsvernieuwing, doch toen met deze houding geen genoegen werd genomen, kwam de radja tot inkeer en verootmoedigde hij zich tegenover den gouverneur.

Het contract met Towaëli is gelijk aan de overeenkomsten met Palos en Donggala, behalve dat gelegenheid is gevonden om in art. 20 de bepaling op te nemen betreffende het verbod van in- en uitvoer van oorlogsbehoeften zonder toestemming van den gouverneur van Celebes.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1889—1890, 103, nos. 12 en 13.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

SUPPLETOIRE REGELINGEN TOT BESCHERMING
VAN TELEGRAAFVERBINDINGEN.

N°. 24.

SUPPLETOIR CONTRACT.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen te bepalen dat de onderdanen van den radja van, die zich schuldig maken aan belediging van onderzeesche telegraafkabels en landlijnen, hetzij in of buiten genoemd landschap gelegen, worden onderworpen aan de rechtspraak van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement;

Zoo is op heden onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Gen-raal van Nederlandsch-Indië en uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, tusschen ons en overeengekomen als volgt:

Eenig artikel.

De straf- en rechtsvorderingen ter zake van mislrijven,

overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap, gepleegd door onderdanen van den radja van, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den radja van in tegenwoordigheid van

Bovenstaand contract (behoudens enkele afwijkingen in de noot hierna vermeld) is gesloten met elk der bestuurders wier namen hieronder worden vermeld, evenals de namen der door hen beheerde landschappen en de dagteekening der contracten en der besluiten van den Gouverneur-Gen-ral waarbij de contracten zijn goedgekeurd.

	Namen van de bestuurders met wie het contract is gesloten.	Namen van de door hen bestuurde landschappen.	Dagteekening der contracten.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
1	WE TANRI OLLE.	Tanette	18 Maart 1887	13 Mei 1889
2	ABDOEL KADIR MOHAMAD ARDIO I KOEMALA	Gowa	28 » »	» » »
3	SAO SAO.	Laiwoei	17 » »	31 » »
4	LAKAMENA DAENG ANDJONG.	Sanggar	15 Juli »	13 » »
5	MOHAMAD OMAR KAIJAMOEDDIN IV	Boeton	18 » »	» » »
6	MOHAMAD DJALALOEDIN.	Sumbawa	17 Aug. »	» » »
7	SOEMANGA ROEKKA AROE RAPPANG	Sidenreng	11 Sept. »	» » »
8	IBRAHIM.	Bima	5 Oct. »	» » »
9	SANGKILANG	Madjene	20 » »	» » »
10	LA PASAOE.	Pambaoewang	21 » »	» » »
11	MANAWARI.	Balangnipa	24 » »	» » »
12	MOHAMAD SIRADJOEDDIN	Dompo	6 Nov. »	» » »
13	ABDOEL HAMIED	Tontoli	17 » »	» » »
14	ABDUL GANIE BASO BATOEPOETE DATOR MARIO-RI-WAWO	Soppeng	9 Jan. 1888	» » »

	Namen van de bestuurders met wie het contract is gesloten.	Namen van de door hen bestuurde landschappen.	Dagteekening der contracten.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
15	FATIMA BANRI AROE TIMOEROENG.	Boni	19 Febr. 1888	13 Mei 1889
16	HALIFATOEL MORALAM DAIMAN FILADIL BIFADLALIL-LAHIL MALIKIL WAHAB WAHOEWA SAID AHMAD FATHOEDDIN SJAH KAITJIL DJAORHAR ALAM	Tidore (1)	18 » 1889	5 Sept. »
17	ASSOELTAN TADJOEL MAHSOEL BUNAJATILLAHILHANAN SIRADJOEL MOELKI AMIROEDDIN ISKANDER MOENAWAROESSADIK WAHOEWAMINALADILIN SJAH POETRA AJANHAR.	Ternate (1)	21 Maart »	» » »
18	I TIKOLA	Laikang	10 April »	18 April 1890
19	NA-E SOEKORR	Mamoedjoe	3 Mei »	» » »

(1) In de contracten met Tidore en Ternate luidt de aanhef aldus:

» Aangezien het wenschelijk is voorgekomen bepalingen in het leven te roepen tot bescherming van telegraaflijnen of kabels, wanneer onderdanen van zich schuldig maken aan belediging van dergelijke lijnen en kabels, hetzij in dan wel buiten het gebied van gelegen", enz.

De woorden: » hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap gepleegd door den radja van, zullen worden berecht", enz. in den tekst, luiden in de contracten met Tidore en Ternate aldus:

» hetzij deze liggen binnen het gebied van of daarbuiten, gepleegd door onderdanen van den sultan, worden berecht", enz.

Voorts is aan het slot dezer contracten geen melding gemaakt van de belediging door den sultan.

VERKLARING AFGELEGD DOOR DEN SULTAN VAN DJOKJOKARTA.

Dit geschrift van mij, sultan HAMENKORBOEWONO SENOPATI INGOLGO ABDOERRACHMAN SAJIDHIN PONOTOGOMO KALIPHATOLAH den VII, commandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw, generaal-majoor van de legers van Zijne Majesteit den Koning in Nederlandsch-Indië, hofhoudende te Jogjokarta adhinigrat, stel ik in handen van den heer BASTIAAN VAN BAAK, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, resident van Jogjokarta adhinigrat, ten bewijze dienende dat, wanneer mijne onderdanen zich schuldig maken aan het plegen van misdrijven, overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, liggende binnen mijn gebied, ik genoeg er in neem dat de straf- en rechtsvorderingen ter zake zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

(Bovenstaande verklaring is afgelegd den 26sten Juni 1888 en daarvan is aanteekening gehouden bij het besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië dd. 27 September 1888 n°. 33.)

VERKLARING AFGELEGD DOOR DEN RADJA VAN TROEMON.

Ik ondergeteekende, Toekoe Radja ISKANDER MORDA, radja van het landschap Troemon, beloof plechtig, en zulks in verband met den inhoud van artikel 17 van de reeds door mij op den 6den October 1884 afgelegde verklaring, alsnog het navolgende:

Eenig artikel.

Ik verklaar en stem er in toe dat de straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven, overtredingen en rechtsverkorting met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen mijn gebied of daarbuiten, gepleegd door mijne onderdanen, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

(Deze verklaring is afgelegd den 22sten Juli 1888 en bekrachtigd bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië dd. 18 Juli 1889, n°. 1.)

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SUPPLETOIRE REGELINGEN TOT BESCHERMING
VAN TELEGRAAFVERBINDINGEN.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 25.

Zooals reeds uit vroegere mededeelingen bekend is, is het Nederlandsch-Indisch Gouvernement er op bedacht om, waar zich daartoe de gelegenheid aanbiedt, met de inlandsche landschappen in den Indischen Archipel, waaraan recht van zelf bestuur is gelaten, regelingen te treffen, ten doel hebbende de bescherming van telegraafverbindingen, door overdracht aan het Gouvernement van de berechting van misdrijven en overtredingen ten aanzien van telegraaflijnen en kabels, begaan door onderdanen van de bedoelde landschappen. De eerste regeling van dien aard was het suppletoir contract met Lingga-Riouw gesloten in 1887. (1). Sedert is dit punt ook voor verschillende andere landschappen geregeld, hetzij bij de herziening van verouderde contracten, hetzij bij de installatie van nieuwe bestuurders, hetzij bij afzonderlijke akten.

Thans valt mededeeling te doen van een aantal afzon-

derlijke regelingen betreffende deze aangelegenheid, die grootendeels in den vorm van suppletoire contracten zijn tot stand gekomen.

Het is overbodig geacht die contracten, welke allen nagenoeg gelijkloidend zijn, ieder afzonderlijk in druk over te leggen. Daarom is alleen de inhoud daarvan weergegeven met vermelding van de namen der bestuurders, de door hen beheerde landschappen, de dagteekening der contracten en die der besluiten, waarbij zij door de Indische Regeering zijn bekrachtigd.

Voorts is de inhoud medegedeeld van twee verklaringen omtrent hetzelfde onderwerp, afgelegd door den sultan van Djokjokarta en den radja van Troemon. Het laatstgenoemde landschap, thans ressorteerende onder het gouvernement Sumatra's Westkust, behoorde vroeger tot het gouvernement Atjeh en onderhoorigheden. De landschappen, waarmede de suppletoire contracten zijn gesloten, behooren, met uitzondering van Tidore en Ternate, allen tot het gouvernement Celebes en onderhoorigheden.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1887—1888, 67, n°. 6. Zie ook de Nota van Toelichting onder n°. 7 van dien bundel.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

SUPPLETOIRE REGELINGEN TOT TEGENGANG VAN DEN IN- EN UITVOER VAN OORLOGSBEHOEFTEEN.

N°. 26.

SUPPLETOIR CONTRACT.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen om het door van gesloten contract van den in dier voege aan te vullen dat de in- en uitvoer in dat gebied van vuurwapenen, buskruit en ammunitie aan beperkende bepalingen worden onderworpen;

Zoo is op heden den onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië en uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, tusschen ons en overeengekomen als volgt:

Eenig artikel.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van, zijn in de landschappen behorende tot het grondgebied van verboden. De onderdanen van staan wegens over-

trekkingen van dit verbod terecht voor de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters, en worden gestraft volgens de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ter zake uitgevaardigde verordeningen.

De en (bestuurder en rijksgrouten) verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen, waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te overeengekomen, in triplo opgemaakt, onder teekend, bezegeld en plechtig beëdigd door in tegenwoordigheid van

Bovenstaand contract is gesloten met elk der hoofden wier namen hieronder worden vermeld, evenals de namen der door hen bestuurdde landschappen en de dagteekening der contracten en der Indische besluiten waarbij de contracten zijn goedgekeurd.

	Namen van de bestuurders met wie het contract is gesloten.	Namen van de door hen bestuurdde landschappen.	Dagteekening der contracten.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
1	MANAWARI	Balangnipa	26 Oct. 1888	23 April 1890
2	ISKANDER OPOE LAROMPONG	Loehoe	11 Febr. 1889	23 » »
3	SAO SAO	Laiwoei	13 Maart »	31 Mei »
4	MOHAMAD OMAR KAIJAMOEDDIN IV	Boeton	21 » »	23 April »
5	I TIKOLA	Laikang	10 April »	23 » »
6	NA-E SOEKOER	Mamoedjoe	3 Mei »	23 » »
7	LAKAMENA DAENG ANDJONG	Sanggar	16 » »	23 » »
8	ABDOEL HAMIRD	Tontoli	8 Juni »	23 » »
9	IBRAHIM	Bima	24 » »	23 » »
10	I BANRI AROE TIMOEROENG	Boni	29 » »	23 » »
11	ASSOELTAN TADJOEL MAHSOEL BUNAJATILLAHILHANAN SIRADJOEL MOELKI AMIROEDDIN ISKANDER MOENAWAROESSADIK WAHOEWAMINALADILIN SJAH POETRA AJANHAR	Ternate	5 Juli »	19 Nov. 1889

	Namen van de bestuurders met wie het contract is gesloten.	Namen van de door hen bestuurde landschappen.	Dagteekening der contracten.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
12	HALIFATOEL MOEALAM DAIMAN FILADIL BIFADLALIL-LAHIL MALIKIL WAHAB WAHOEWA SAID AHMAD FATHOEDDIN SJAII KAITJIL DJAOEHAR ALAM	Tidore.	5 Juli 1889	19 Nov. 1889
13	MOHAMMAD SIRADJOEDDIN	Dompo	9 » »	23 April 1896
14	MAS MADINA MOHAMMAD DJALALOEDDIN	Sumbawa	16 » »	23 » »
15	ABDULGANIE BASO BATOEPOETE DATOE MARIO RI WAWO.	Soppeng	5 Oct. »	23 » »
16	DJODJOKODI TOMESIMA	Palos	18 Mei 1890	8 Sept. »
17	LA MAKAGILLI TO MEDODA	Donggala	19 » »	8 » »

SUPPLETOIRE VERKLARING AFGELEGD DOOR
DEN RADJA VAN TROEMON.

Ik ondergeteekende Toekoe Radja ISKANDER MOEDA, radja van het landschap Troemon, beloof, ten vervolge van mijne verklaring afgelegd en plechtig beëdigd op den 6den October 1884, en naar aanleiding van het in die verklaring voorkomende onder 17°, het ondervolgende:

Eenig artikel.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Sumatra's Westkust, zijn in het landschap Troemon verboden.

Alle personen in mijn gebied, hetzij al of niet inboorlingen van Troemon, staan wegens overtredingen van dit

verbod terecht voor de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en worden gestraft volgens de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ter zake uitgevaardigde verordeningen.

Alle overtreders van dit verbod alsook de voorwerpen waarmede de overtreding gepleegd is, zullen door mij aan 's Gouvernements vertegenwoordiger uitgeleverd worden.

Ten teeken waarvan aan den voet dezer verklaring mijne handteekening en zegel zijn gesteld.

Aldus gedaan te Troemon op den 8sten Mei 1889.

(Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op den 18den Augustus 1889).

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SUPPLETOIRE REGELINGEN TOT TEGENGANG
VAN DEN IN- EN UITVOER VAN
OORLOGSBEHOEFTE.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 27.

Ten einde de toepassing van het bij de ordonnantie van 30 November 1876 (*Indisch Staatsblad* n°. 302) voor geheel Nederlandsch-Indië uitgevaardigd verbod tegen den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ander oorlogsmateriel zoo goed mogelijk te verzekeren, heeft de Indische Regeering de gewestelijke besturen voorzien van instructiën, om bij voorkomende gelegenheid de contracten of akten, regende de verhouding van de zelf besturende landschappen tot het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, aan te vullen met denoodige bepalingen, waardoor buiten allen twijfel gesteld wordt dat het verbod van het aangehaalde Staatsblad ook geldt voor de zoo even bedoelde landschappen, en da de onderdanen daarvan, bij overtreding van het verbod aan de jurisdictie van het Gouvernement zijn onderworpen.

Tot regeling van deze aangelegenheid zijn suppletoire contracten gesloten met een aantal landschappen, ressorteerende onder het gouvernement Celebes en onderhoorigheden (Balangnipa, Loehoe, Laiwoei, Boeton, Laikang, Mamoedjoe, Sanggar, Tontoli, Bima, Boni, Dampo, Sumbawa en Soppeng), alsmede met Ternate en Tidore, terwijl door den radja van Troemon (ressorteerende onder het gouvernement Sumatra's Westkust) tot hetzelfde doel eene suppletoire verklaring is afgelegd.

Aangezien eene overlegging van al de afzonderlijke akten ook in dit geval geen nut kan hebben, geschiedt de mededeeling daarvan in denzelfden vorm als gekozen is voor die der regelingen, bedoeld sub nos. 24 en 25 van dezen bundel.

